

TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET HABERLERİ YAPARKEN KİŞİLERİN İNSAN HAKLARI VE EĞİLİMLERİNE İLGİLİ BELGELERE ATIF YAPMAK ÖNEMLİDİR. TOPLUMSAL CİNSİYET ŞİDDET TEMELLİ ŞİDDETLE MÜCADELEYE KENDİMİZDEN BAŞLAMAMIZ GEREKİR. BU NEDENLE BİR MEDYA ÇALISANI HABER ÜRETEN YA DA HABERLERİN İÇİN SESSİZ KALMAKTAN KAÇINMALI, İÇSEL ŞİDDET TEMELLİ ŞİDDETLE MÜCADELE YOLLARLA İNŞA EDİLEN VE AKTARILAN BİR OLGU. BU OLGU ZAMAN İÇİNDE BİR KÜLTÜREL DÖNÜŞEBİLİR. MEDYA DA BİR KÜLTÜREL ÜRETİMİN EN ÖNEMLİ PARÇASI. KÜLTÜR YOLUYLA AKTARILAN, İÇSELLEŞTİRİLEN CİNSEL ŞİDDET, YİNE KÜLTÜR YOLUyla DÜZENLENİP DEĞİŞİMİYLE DÜZENLENEBİLİR.

CİNSEL ŞİDDET ALANINDA

HAK TEMELLİ

HABERCİLİK

öyle
değil
böyle

info@cinselsiddetlemucadele.org

www.cinselsiddetlemucadele.org

Hazırlayanlar
Mine Egbatan
Şehlem Kaçar

Tasarım

Ekim 2021

İçindekiler

1. Türkiye’de Medyanın Güncel Durumu	8
2. Hak Temelli Habercilik Nedir?	10
3. Cinsel Şiddet Dilini Dönüştürme	14
3.1 Hak Temelli Habercilik Önündeki Engeller	17
3.1.1. Haber Kaynağının Seçimi	17
3.1.2 Haber Görselleri	21
3.1.3. Kim Karar Veriyor?	22
4. Onay Kültürü	28
4.1. Kampanya: Öyle Değil Böyle	31
4.2 Onay Kültüründe Haber Dili	34
4.3 Hayatta Kalanla İlgili Haber Yaparken “Onay”	42
5. İkili Cinsiyeti Sorgulamak/Toplumsal Cinsiyet Kavramları	43
5.1 Toplumsal cinsiyet nedir?	44
5.2 Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet:	48
6. Kaynakça	52

Şiddetin özel alan içinde düşünülmesi ve gündelik hayatımıza sirayet etmesi, en temel toplumsal sorunlarımızdan biri. Bu toplumsal sorunu ve yansımalarını evde, okulda, sokakta, işte, kısacası sosyalleşilen her yerde yaşıyoruz, tanık oluyoruz ve maruz bırakılıyor. Tüm bunların yansıdığı medya ise toplumsal ahlakı yeniden üreten ve oradan beslenen, şiddete maruz bırakılanı kurbanlaştıran, suçlayan/ utandıran bir dil benimseyerek şiddeti olağan, aynı zamanda görünmez kılabilir. Medyada üretilen haber dili de çoğu zaman hem failleri hem de şiddete maruz bırakılanları farklı biçimlerde damgalayarak hak ihlallerine yol açıyor.

Medyanın kamuoyu yaratma ve kanaat oluşturma gücü düşünüldüğünde, bahsi geçen bu şiddetin toplumda hızla genelleşmesi kaçınılmaz. Bize göre cinsel şiddeti meşrulaştıran, şiddete maruz bırakılanı suçlayan/yargılayan bir anlayış yerine, onay kültürünün yaygınlaşmasına katkı sunan, cinsel şiddeti görünürleştiren ve suç olduğunu vurgulayan, hayatta kalanı güçlendiren ve haklarını gözeten içerikler üretmek medyanın başat

sorumlulukları arasında. Medya, üretimlerinde etik ilkelere olan bağlılığını gözden geçirerek yanlış inanışları ve klişeleri sorgulamalı, hem topluma örnek olmalı hem de toplumsal dönüşümün bir parçası olmalı. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği olarak bizler "Öyle Değil Böyle" diyerek medya üretimlerinde şiddetsiz ve hak temelli bir yaklaşımın benimsenmesine, toplumsal farkındalığın artmasına ve onay kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmayı hedefliyoruz.

Dolayısıyla 2017-2019 yılları arasında yürüttüğümüz "Cinsel Şiddetle Mücadelede Hak Temelli Habercilik" atölye çalışmalarının ve "Kampanya: Öyle Değil Böyle"nin sonuçlarını paylaşmak hem sonuçlarını paylaşmak hem de halen cinsel şiddetle mücadelede hak temelli habercilik anlayışının yerleşmesinin bir süreç olduğuna inandığımız için bu final raporu ve kılavuzu hazırlamayı gerekli gördük. Atölyelerimize çeşitli şehir, gazete ve okullardan toplamda 919 medya çalışanı, iletişim fakültesi öğrencisi, sivil toplumun medya ayağını yürütenler, yurttaş haberciliği yapanlar ve iletişim fakültesi öğretim üyeleri katıldı.

2017 - 2019 Atölye düzenlenen kurumlar

Yaşar Üniversitesi
Arel Üniversitesi
Milliyet Ankara
Mersin'deki Aktivistler,
Yerel Gazeteciler ve
Öğrenciler
Çanakkale Aktivistler
Görsel Üretim Atölyesi
Cumhuriyet Gazetesi

Adana Karma
Örgütler
Muamma Derneği
Kadir Has Üniversitesi
Diyarbakır
Bilgi Üniversitesi
Atılım Üniversitesi
Yaşar Üniversitesi

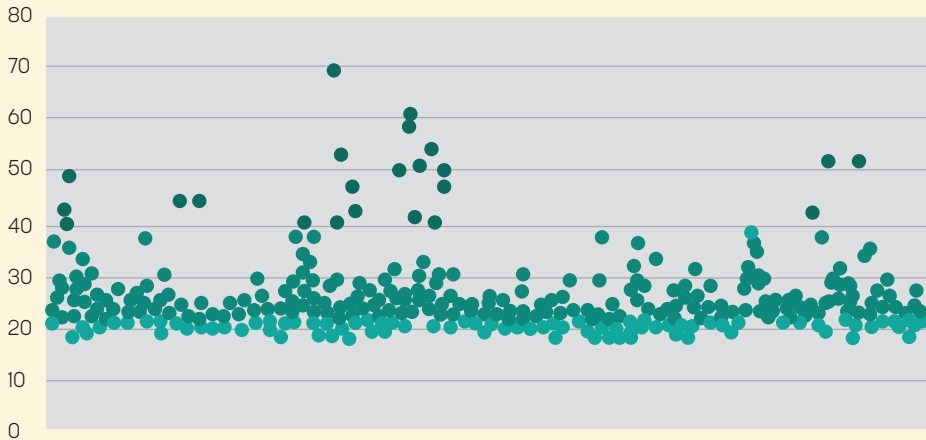
Reçel Blog
Kadir Has Üniversitesi
Hatay Aktivistler
Gazete Duvar
Ege Üniversitesi
Bir Gün Gazetesi
Bahçeşehir Üniversitesi
Evrensel Gazetesi
Yeditepe Üniversitesi

Atölyeye katılanların büyük bir çoğunluğunu atanmış cinsiyeti kadın olanlar oluşturdu. Üç yıllık süreçte atölyelerimize 919 kişi katıldı. Atölye katılımcılarının 69'u medya profesyoneli 434'ü öğrenci, geri kalanı ise yurttaş gazeteciliği ile ilgilenen aktivistti.

Atölye katılımcıların yaş aralığı 20 ile 61 arasında değişmekle birlikte

atölye atölyelerde çoğunlukla gençler vardı. Aşağıdaki grafik katılımcıların yaşlarının 20 ve 30 yaş arasında yoğunlaştığını gösteriyor. Toplumsal cinsiyet, cinsel şiddet ve hak temelli habercilik anlayışıyla erken karşılaşmanın Türkiye'deki habercilik anlayışının dönüşmesinde ve cinsel şiddetle mücadelede yeni dayanışma alanları oluşmasında etkisi olacağını düşünüyoruz.

Atölye Katılımcılarının Yaşları (2017 - 2019)

Atölyelerden sonra gözlemlediğimiz değişim, dilin dönüşümünün çok kısa bir süre zarfında gerçekleşebileceğini gösteriyor. Yanısıra atölyeler; açık tartışmalar yaratma, ortaklaşa çalışma, verimli çözümler bulma ve ilişkileri güçlendirmede katılımcılar

açısından önemli bir etki sağladı. Atölyeler gerçekleşmesi ile medya çalışanlarının cinsel şiddet haberleri oluştururken karşılaştığı sorunları öğrenme, öneriler sunma ve dili dönüştürmede için yeni işbirlikleri şansımız oldu.

1. Türkiye’de Medyanın Güncel Durumu

İlk kez Pekin Deklarasyonu Eylem Platformu tarafından stratejik bir alan olarak tanımlanan medya, Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin en yoğun görüldüğü alanlardan biri. İktidar tarafından medyaya yönelik baskıların arttırılması, medyanın uygulama veya politikalara eleştirel yaklaşım kapasitesini de sınırlamış, üretilen içerik magazin ve spor ağırlıklı olduğu gibi bu alandaki sorunlu bakış açısını da yeniden ve daha yoğun biçimde üretmeye devam etmiştir. Ana akım medya erkek egemen, ayrımcı ve ötekileştirici dil ve algıyı sürdürmekte, hak temelli bakış açısından uzak haberleri ve mağdur suçlayıcı yaklaşımı toplumsal seviyede

yaygınlaştırılmaktadır. Türkiye’de devlet destekli medya da 6284 sayılı yasa ve içerdiği hakların, nafaka hakkının ve İstanbul Sözleşmesi’nin aile kurumunu yıktığı, kadın sığınaklarının işlevsiz olduğu ve bağımsız kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin topluma zarar verdiği yönünde düzenli propaganda yapmaktadır. Bu nedenle alternatif medya kanallarına ve hak temelli habercilik anlayışının gelişmesine ihtiyaç vardır. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun 15.02.2011 tarihinde kabul edilmiş kanunun 5 bendinde, toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadınları istismar eden programların yayınlanamayacağı vurgulanmıştır.

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı

4-15 Eylül 1995 tarihinde Çin'in başkenti Pekin'de gerçekleştirilen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edildi ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 15 Eylül 1995 tarihindeki 16. Kurul toplantısında onaylandı. Deklarasyonun 33. Maddesi medyanın cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmasını önermiştir:

Madde 33- Son 20 yılda dünya iletişim alanında hızlı bir gelişmeye tanık olmuştur. Bilgisayar teknolojisi, uydular ve kablo yayındaki gelişmeler bütün dünyanın bilgiye ulaşabilirliğini artırmakta ve genişletmekte, bu da kadınların iletişim ve kitle iletişim araçlarında yer almaları ve kadınlarla ilgili bilgilerin yayılımı için yeni fırsatlar yaratmaktadır. Bununla birlikte küresel iletişim ağları, eskiden beri ticari ve tüketime yönelik dar görüşlü amaçlar için kadının klişeleşmiş ve küçültücü görüntülerini yaymaktadır. Kadınlar iletişimin hem teknik hem de karar alma alanlarına ve sanat dahil kitle iletişim araçlarına eşit ölçüde katılana kadar, yanlış temsil edilmeleri ve toplumun kadınların hayatına ilişkin gerçeklerin farkında olmaması durumu sürecektir. Medyanın, kadınla erkeği klişeleşmiş olmayan, farklı ve dengeli bir bakış açısıyla ele alarak ve insanın şeref ve değerine saygı duyarak tanıtma yoluyla, kadınla erkek arasındaki eşitliği ve kadınların ilerlemesini sağlama potansiyeli büyüktür.

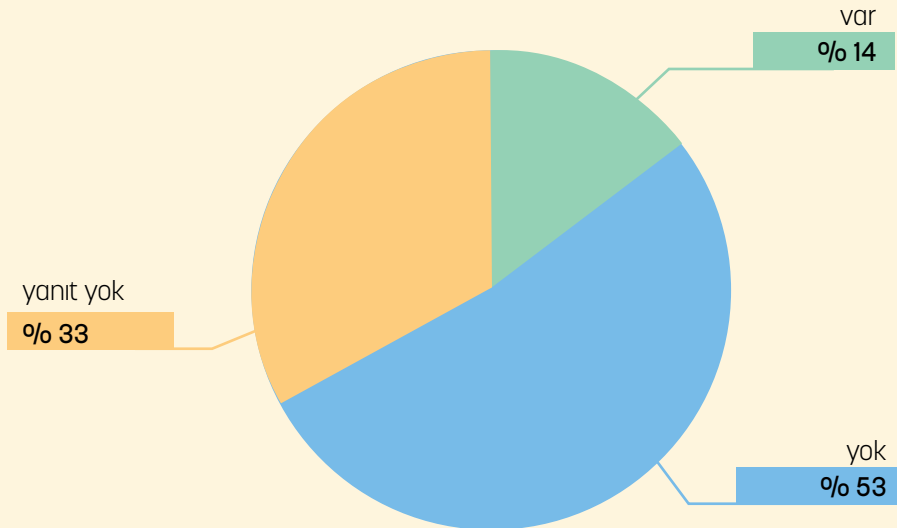
Kaynak: Pekin Deklarasyonu, 1995

2. Hak Temelli Habercilik Nedir?

Hak temelli yaklaşım, insan hakları norm ve standartlarını merkeze alarak insan haklarının yaşama geçirilmesi demektir. Çeşitli grupların uzun mücadeleleri sonucu elde edilen ve uluslararası sözleşmelerle korunan hakların ihlal edilip edilmediği, sorumluların kim olduğu ve nasıl hesap vereceği gibi konular hak temelli yaklaşımın içeriğini oluşturur. Hak temelli habercilik de benzer şekilde haber üretilirken hangi hakların hayata geçirilmediğine, bundan kimin sorumlu olduğuna, hak ihlaline maruz bırakılan kişinin deneyiminin ne olduğuna odaklanır. Hak temelli haber üreten gazeteciler, insan hakları anlayışının ve kültürünün yerleşmesine katkıda

bulunur, toplumu haklarıyla ilgili ve hak ihlali ile karşılaştığında hangi mekanizmalara başvurulması gerektiği gibi konularda bilgilendirir. 2017-2019 yılında Cinsel Şiddet Alanında Hak Temelli Habercilik atölyesine katılanlara hak temelli bir haber kılavuzu kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda; %53'ü böyle bir kılavuza erişimleri olmadığını söylerken yalnızca %14'ü haber oluştururken hak temelli kılavuzlardan yardım aldıklarını belirtmiştir. Yararlandıkları sınırlı kaynağı ise Bianet'in hak temelli habercilik kılavuzu, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin bazı yayınları ve Sevda Alankuş tarafından hazırlanan Barış Gazeteciliği El kitabı oluşturuyor. Bu yüzden hak temelli haberciliğin ne olduğuna dair bir çerçeve çizmenin önemi ortaya çıkmıştır.

Hak Temelli Kılavuz var mı?

Saygı Duymak	Yaşam hakkına müdahale etmemek, zarar verici davranışlarda bulunmamak
Korumak	Hakkın ihlalini önleyen kanunları oluşturmak ve uygulamak
Tanımak	Hakkın yaşanabilmesi için gerekli mekanizmaları oluşturmak

İnsan hakları temelli yaklaşım katılımcılık, hesap verebilirlik, ayrımcılık yapmama, güçlenme ve insan hakları standartlarını temel alma gibi ilkelere dayanır. İnsan hakları temelli yaklaşım, uluslararası insan hakları standartlarını dayanak alır. Uluslararası insan hakları sözleşmeleri insan haklarını **korumaya, saygı duymaya ve hayata geçirmeye** ilişkin gerekli koşulları belirler. Dolayısıyla hak temelli habercilik yaparken çeşitli insan hakları sözleşmelerine yer vererek, Türkiye'nin bu sözleşmelere taraf olup olmadığı, yükümlülüklerinin neler olduğu gibi konulara değinmek savunuculuk mekanizmalarını okura göstermek bakımından önemlidir. Katılımcılık hak ihlaline uğrama ihtimali yüksek olan grupların sözüne haber yaparken yer vermeyi gerektirir. İnsan haklarını hayata geçirmekten, sorumlu kişi, kurumları ve eylemleri hesap verebilir kabul etmek demektir. Hak

temelli habercilik yaparken ise hak ihlalinden sorumlu kişi ve kurumları belirtmek ve sorumluluklarını yerine getirmelerini istemek hayatta kalanları güçlendirici bir yöntem olarak kabul edilebilir. Ayrımcılığa uğramama en temel insan haklarından biridir. Haber yaparken ayrımcılığa maruz bırakılan kişilerin haklarını gözetilen bir yaklaşımın tercih edilmesi gereklidir. Başka bir deyişle, konuyla ilgili güç ve iktidar ilişkilerini sorgulamak ve bunları ortaya çıkarmak, hayatta kalanı odağa alarak hayatta kalanların kendini ifade etmesine alan açmak haber yapanın önemli bir sorumluluğudur. Güçlenme pratikleri özellikle kadınların ve LGBTİ+'ların hak ihlallerine yönelik savunuculuk yapan sivil toplum örgütlerinin önemsedığı ilkelere biridir. Haber yaparken hak ihlaline uğrayan kadın ya da LGBTİ+'ların haklarını talep etmelerine aracı olmak mühimdir.

Bunun yanında haberde her zaman 5N1K vermek hak ihlaline de yol açabilir. "Cinsel yönelimi nedeniyle kimliğini gizlemek isteyen bir kişinin ismini yazmak ya da erkek şiddeti haberi yaparken sığınmaevinin adresini vermek, prensip olarak 5N1K

kuralınca "doğru" gibi görünse de, pratikte ciddi hak ihlallerinin yolunu açabilir." (Tahaoglu, Akgül, 2018:25) Bu nedenle şiddet haberi yaparken ilk önce şiddete maruz bırakılan kişi ya da grupların hakları ve iyilik halleri öncelenmelidir.

Hak Temelli Habercilik Yaparken Nelere Dikkat Edilmeli?

- Hak temelli habercilikte ilkesel olarak haberi yapanın aktif bir rolü ve sorumluluğu vardır. İnsan hakları kavramı haber okuruna yabancı olabilir. Bu kavramları açık ve anlaşılır şekilde açıklamak gereklidir. Okur, hakları konusunda bilgilendirilmelidir.
- Haberle ilgili araştırma yaparken ve veri toplarken cinsiyet kimliğine, cinsel yönelime, yaşa, engellilik durumuna, etnisiteye, HIV+ statüsüne göre ayrılmış veri kullanmak sorunun görünür olmasını sağlar.
- Habere konu olan ayrımcılık durumu ya da hak ihlali ile ilgili güç ve iktidar ilişkilerini sorgulamak gerekir. Toplumdaki güç ve iktidar ilişkilerini sorgulamak demek haberi yapan kişi ile haberin öznesi arasındaki güç ilişkilerini de sorgulamak demektir.
- Haber yapanın haber öznesine karşı sorumlulukları vardır. Kişiye ne sorulacağı sorulacağı ve nasıl haberleştirileceği gibi konularla ilgili haber öznesine bilgi vermek, haber sonucu oluşabilecek riskleri bildirmek ve bunun için gerekli önlemleri almak (örneğin anonim kalma hakkı, kimlik isminin kullanılmaması gibi haklarını korumak) önemlidir
- Evrensel insan haklarına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen kurum ve mekanizmalar ifşa edilmelidir. Haber öznesinin ve konu ile ilgili çalışan hak temelli STK'ların konuya ilişkin çözüm önerilerine yer vermek ihlal edilen hakkı korumak açısından önemlidir.

**Avrupa Birliği
2012/29/EU sayılı
Suç Mağdurlarının
Hakları,
Desteklenmesi
ve Korunması
Hakkında Asgari
Standartların
Oluşturulması
Yönergesi**

Yönerge cinsiyet temelli şiddeti “mağdurun temel özgürlüklerinin ihlali” olarak değerlendirir. Yönerge cinsiyet temelli şiddetin ev içi şiddet, cinsel şiddet, insan ticareti, kölelik ve evliliğe zorlama ve kadın sünneti gibi uygulamalardan oluştuğunu belirtir. Mağdurların bilgiye erişimini sağlayan, onların desteklenmesini ve korunmasını öngören hakları içerir.

- Anlama ve anlaşılma hakkı
- şikâyette bulunurken mağdurun hakları (ana dilinde başvuru yapma)
- Dava hakkında bilgi alma hakkı
- Mağdur destek hizmetlerine erişim hakkı
- Dinlemenin uygun kanalla yapılması hakkı
- Hukuki yardıma erişim hakkı
- Mağdurun korunması hakkı (Mağdur ile failin temasının önlenmesi)

Kaynak: Establishing Minimum Standards On The Rights, Support And Protection Of Victims Of Crime, And Replacing Council Framework Decision -

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=EN>

3. Cinsel Şiddet Dilini Dönüştürme

Cinsel şiddetle mücadelenin ilk aşamalarından biri cinsel şiddete dair algıyı ve bu konudaki kalıplaşmış söylemleri ve yanlış inanışları dönüştürmeye çalışmaktır. Gazetecilerin özellikle toplumsal cinsiyet temelli şiddetle ilgili haber yaparken kullandığı sözcüklere özen göstermesi önemlidir. Faili mağdur gösteren ve hayatta kalanı, yani şiddet gören kişiyi, suçlayıcı bir dil hâlihazırdaki eşitsizlikleri daha da derinleştirir. Yapılması gereken şiddetin haklı bir gerekçesinin olmadığını, "namus", "genel ahlak", "töre", "aşk" "yakın ilişki kurduğu" gibi gerekçelerle kişinin şiddet görmesinin meşrulaştırılmayacağını, uluslararası sözleşmelerle kesin bir biçimde yasaklandığını, devletlerin toplumsal cinsiyet temelli şiddeti önlemek için sorumlulukları olduğunu haber yazarken vurgulamak gereklidir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet temelli şiddetle ilgili haber yaparken kullanılan sözcüklere dikkat etmek, hayatta kalanı suçlayıcı dilden ya da şiddete maruz bırakılanı güçsüzleştiren ifadelerden kaçınmak, failin sorumluluğunu görünmez kılacak ifadelerle yer vermemek gerekir. Örneğin, hayatta kalanın hikâyesini anlatırken kıyafeti, cinsel yönelimi, şiddet eylemi gerçekleştiğinde bulunduğu yer ve zaman gibi konular örtük biçimde hayatta kalanı suçlayıcı ya da onay atadığı anlamlar taşır. Bu tür ifadelerden kaçınmak, bunun yanı sıra haber yaparken şiddetin pornografik biçimde yansıtılmaması ve bunun bir suç olduğunun kesin dille belirtilmesi kadınların ve LGBTİ+'ların maruz bırakıldığı hak ihlallerini görünür kılması açısından önem taşır.

"Haber çerçevesi çizilirken hedef göstermeden kullanılması gereken kelimeleri inceledik ve kelimeleri değiştirdik. Çünkü kurbanlaştırmak ve faili mağdur göstermek okuyucuların algısını yanlış yönlendiriyor. Bunu öğrenmek verimliydi."

İletişim Fakültesin'den bir öğrenci

"Atölyede haber yaparken kullandığımız kelimeler ve hataları üzerinde durduk. Çünkü hem ajans haberlerinde hem de genel olarak bu hatalı kullanımlarla karşılaşıyoruz. Bu kullanımların normalleşmemesi için eğitim değerliydi."

Cumhuriyet Gazetesi, Gazeteci

Cinsel Şiddetle İlgili Haber Yaparken Nelere Dikkat Etmeli?

- 1.** "Sapık", "Canavar", "Pedofil", "Zoofil" gibi uç tanımları kullanmayın. Bu tanımlar, cinsel şiddet faillerinin gündelik hayatta karşılaşılabileceğimiz sıradan kişiler olabileceği gerçeğinin üstünü örtebilir.
- 2.** Görüşülen kişinin kendisi için tercih ettiği tanımları kullanın. Örneğin "hayatta kalan", "cinsel şiddete maruz bırakılan", ya da "cinsel şiddeti yaşamış" olabilir. Çoğu kişi güçlendirici bulunduğu için "hayatta kalan"ı kullanabilir. Bazıları detay içermediği ve kişiyi genel olarak bu şiddet türü ile ilişkilendirdiği için "cinsel şiddete maruz bırakılmış kişi"yi kullanabilir. Adli süreç başlatıldıysa nötr bir tanım olması sebebiyle "şikayetçi" de tercih edilebilir.
- 3.** Eğer görüşülen kişi özellikle tercih etmediyse "kurban" ve "mağdur" ifadelerini kullanmayın. Birçok kişi kurban ve mağdur tanımının negatif edilgen, güçsüzleştirici çağrışımları içerdiğini hisseder.
- 4.** Cinsel şiddete maruz bırakılan kişinin hikayesini haberleştirirken "itiraf etti", "kabul etti", "sebepten oldu", "imkan verdi" gibi fiiller kullanmayın. Bu dil, cinsel saldırının sorumluluğunun hayatta kalana yüklendiğini ima eder. Yanı sıra, örtük bir şekilde cinsel saldırının bir fantezi ya da cinsel birliktelik, şehvet hikayesi gibi gösterilmesine sebep olur.

5. Cinsel şiddeti haberleştirirken hayatta kalanla fail arasında aidiyet ilişkisi kuran bir dil kullanmayın. Örneğin, "tecavüzcüsü ile..." , "tacizcisi ..." , "ev kadını/kadın doktor/öğretmen kadın tecavüze uğradı", gibi. " tecavüze uğradı", "tecavüz gerçekleşti" gibi ifadeleri kullanmak faili ve onun yükümlülüğünü görünmez kılar.

6. Cinsel saldırının şiddete dayalı ve rıza olmadan gerçekleştiğini kesin bir dille ifade eden kelimeler kullanın. Örneğin, "cinsel saldırı", "cinsel şiddete maruz bırakıldı" gibi. Mutlaka detayların verilmesi gerekiyorsa, bunu şiddete dayalı fiil etkisi yok edilmeden ve müstehcen dilde hikayeleştirilmeden yapın.

7. Cinsel saldırıyı aktarırken önemsizleştirici yumuşak bir dil ya da şiddetin pornografisini üreten, erotik hikaye dili ve ifadelerini kullanmayın. Örneğin, "okşadı", "kucakladı", "özel bölgeleri", "birleşme", "seks skandalı", "öyle bir şey yaptı ki" gibi.

8. Tipik "çaresiz kurban" kalıplarını ve mağdurlaştırıcı ifadeleri kullanmayın. Hayatta kalanın iradesi, direnci ve kendini sağaltma gücü yerine yaşadığı trajik olayın detaylarını vurgulamayı tercih etmeyin. Örneğin, "talihsiz kadın defalarca...", "çaresiz kalan kurban", "hayatı mahvolan genç" gibi kalıp ifadelerden kaçının.

(Cinsel Şiddet Alanında Hak Temelli Yayıncılık, 2019)

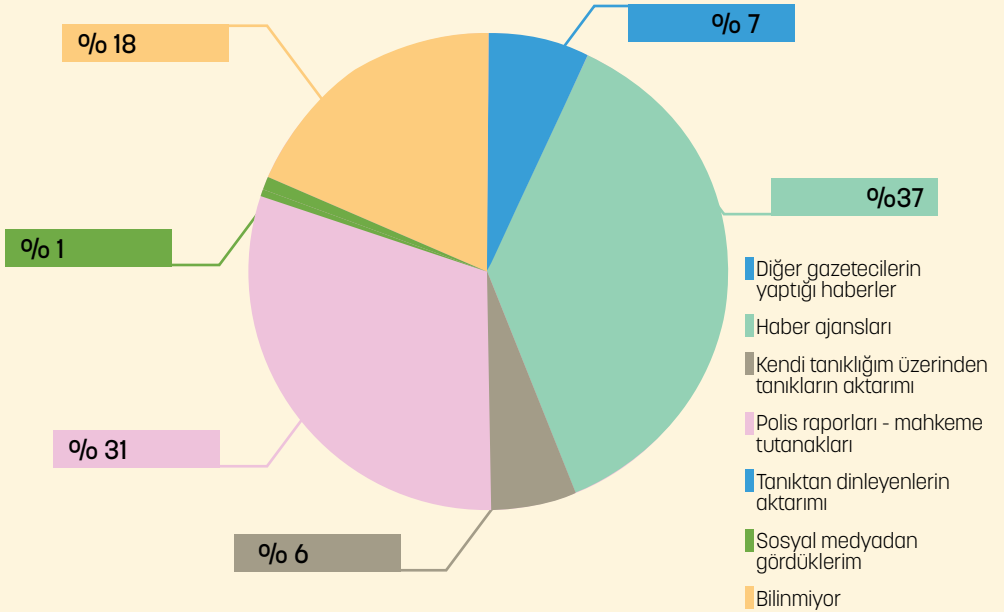
3.1 Hak Temelli Habercilik Önündeki Engeller

2017-2019 yılları arasında gerçekleştirdiğimiz atölyelerde katılımcılara ne gibi engellerle karşılaştıkları soruldu. Buna göre haber yaparken haber kaynaklarının seçimi, haberde kullanılacak görseller, medya ekosistemi gereği habercilerin karar alırken yaşadıkları sorunlar gibi pek çok engelin olduğu ortaya çıktı.

3.1.1. Haber Kaynağının Seçimi:

Haber yaparken kullanılan kaynaklar polis raporları ve mahkeme tutanakları, haber ajansları, diğer gazetecilerin anlatımı ile kişisel tanıklık ya da tanık anlatımları olarak belirtilmiştir. 2017-2019 yıllarına ait atölye katılımcılarının verilere göre %37 ile haber ajansları, %31 ile polis raporları ve mahkeme tutanakları en çok başvurulan haber kaynakları olduğunu görüyoruz. Diğer gazetecilerin yaptığı haberlerden yararlananlarının oranı ise %18 olarak karşımıza çıkıyor.

Hak Temelli Kılavuz Var mı?

Kaynak kullanımı haber yazım aşamasında ilk elden alınan bilginin yansız ve şeffaf olması açısından önemlidir. Eğer ilk elden kaynak yanlı ya da ayrımcılık içeren bir dil kullanıyorsa aynı kaynağı kullanan haberlerin de yanlı olma olasılığı yüksektir. Ayrıca haber ajansları ile sermaye ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda haber ajanslarının bazı bilgileri manipüle edebilir ya da bazı bilgileri saklayabileceği olasılığı da düşünülmelidir. Polis tutanakları ve mahkeme kararları da bazı temel bilgiler harici yeterli detay içermeyebilir, cinsiyetçi bir algı ile oluşturulmuş olabilir ya da fazla mahrem bilgiler içerebilir. Diğer gazetecilerin yaptığı haberlerden yararlananların orana da baktığımızda haber oluştururken gazeteciler arasındaki etkileşimin önemli olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla bu kaynaklardan alınan bilgilerin neleri içerip dışladığına bakılmalı ve çözüm için tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirlerin başında haberde kullanılan dilin sorgulanması, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, hayatta kalanların haklarına odaklı bir süzgeçten geçirilerek bilgilerin kullanılması haber dilinin dönüşümü açısından gereklidir. Özellikle cinsel şiddet ve istismar davalarında medyaya yayın yasağı gelmesi nedeniyle

kamuoyunun bu davalar hakkında bilgi alma hakkının da önüne geçilmektedir. Kamu ya da medya duruşmaya alınmadı mı, kamu ya da medya duruşmayı izleyemiyorsa bu hangi nedenlerle yapıldı ortaya koyulmalıdır. Bu nedenler kamu düzeni, genel ahlak, ulusal güvenlik, özel yaşama saygı gibi konularda olabilir. Açık duruşma hakkının ihlal edilip edilmediğinin ortaya konulması ve dava izleme hakkıyla ilgili savunuculuk yapılması da medyanın sorumluluğudur. Örneğin, cinsel şiddetle ilgili davalarda, **kararların ya da sürecin mağdur suçlayıcı olup olmadığı, cinsiyetçi yargıları ya cinsiyet rollerini üretip üretmediği de izlenmelidir.** Çünkü mağduru suçlayan, faili aklayan kararlar ya da yargılama süreci, yasaların ve hukukun erkek egemen yapısının bir göstergesidir. Bu tür kararlar hesap verilebilirliğe zarar verir ve cezasızlık durumunu ortaya çıkarır. Örneğin kadın ve trans cinayetlerinde faile uygulanan haksız tahrik indirimi, şiddete maruz bırakılana inanılmaması, var olan delillerin karartılması, beyanın esas alınmaması, somut delil tartışmaları çocuk istismarcılarının, tecavüz faillerinin saliverilmeleri bunlara örnektir.

Dava İzleme Hakkı Nedir?

BM Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Toplumsal Kuruluşların (Organların), Grupların ve Bireylerin Hakları ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge'de (İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesi) insan haklarını korumak ve geliştirme amacıyla dava izlemek bir hak olarak tanımlanmıştır.

Madde 9 (3) (b): "[Yine bu amaçla] herkesin, bireysel olarak ve başkalarıyla birlikte, özellikle: Ulusal yasalar ile uygulanabilir uluslararası yükümlülük ve taahhütlerin uygunluğu üzerine kanaat oluşturma amacıyla, duruşmalarda, kovuşturmalarda ve kamu davalarında hazır bulunma"

Yukarıdaki madde hem sivil yapıların dava izleme sorumluluğunu ortaya koymakta hem de dava izlemenin yasal dayanaklarından birini oluşturmaktadır.

Kaynak: İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesi, 1998.

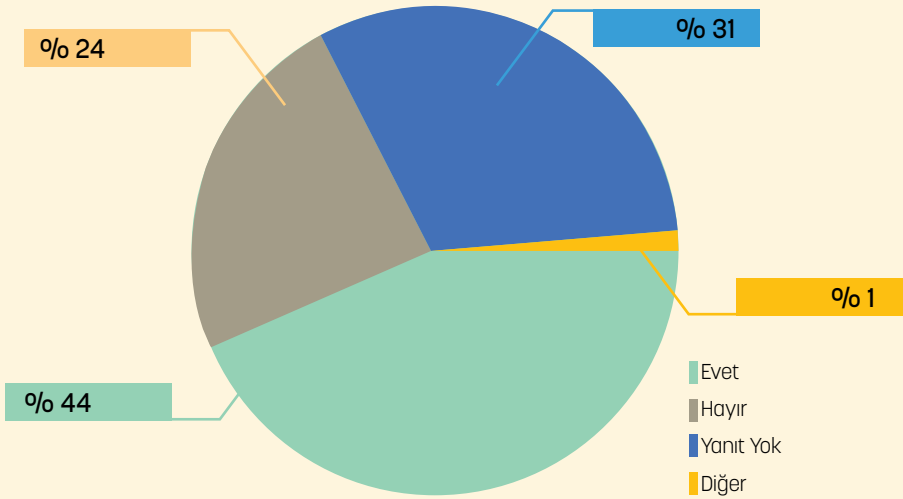
Başka bir haber kaynağı ise çeşitli sivil toplum örgütlerinin insan hakları ihlallerini ortaya koyan **izleme raporlarıdır**. Bu raporlar çeşitli haklara ilişkin veri toplayarak Türkiye'nin uluslararası insan hakları normlarına uygun politika ve mevzuat oluşturup oluşturmadığını ortaya koyar. Resmi istatistiklerde yer almayan, ayrımcılığa uğrayan kişi ve gruplarla ilgili temel bilgi kaynağı olması bakımından bu raporların haber kaynağı olarak kullanılması gereklidir. Örneğin Kaos

GL Derneği, Hrant Dink Vakfı, CEİD, IPS Vakfı, Gazeteciler Cemiyeti gibi vakıf ve dernekler medya izleme raporları ile ayrımcılığa maruz bırakılan öznelerin seslerini duyurmaya çalışıyor. Kaos GL 13 yıldır medyayı izleyerek ayrımcılık ve nefret söylemlerini ifşa ediyor. "Bir haberin ne dediğini anlamak için kelimelere, cümle yapılarına bakmaktan çok haberin neyi, hangi sınırlar dâhilinde, hangi bağlamda, kimle konuşarak, kimle konuşmayarak, kimi öne

çıkarak sunduğunu incelemek gerekiyor. Medya izlemenin belki de en çetrefilli noktası bu çerçeveyi ifşa edebilmek, bu çerçeveye gömülmüş nefret söylemini ve ayrımcılığı görebilmek.” (Tar, 2020:5) Tar’ın da belirttiği gibi, gizli ve kültürel olarak norm kabul edilen, görülmeyen ayrımcılık biçimleri en çok dilde ve haberlerin

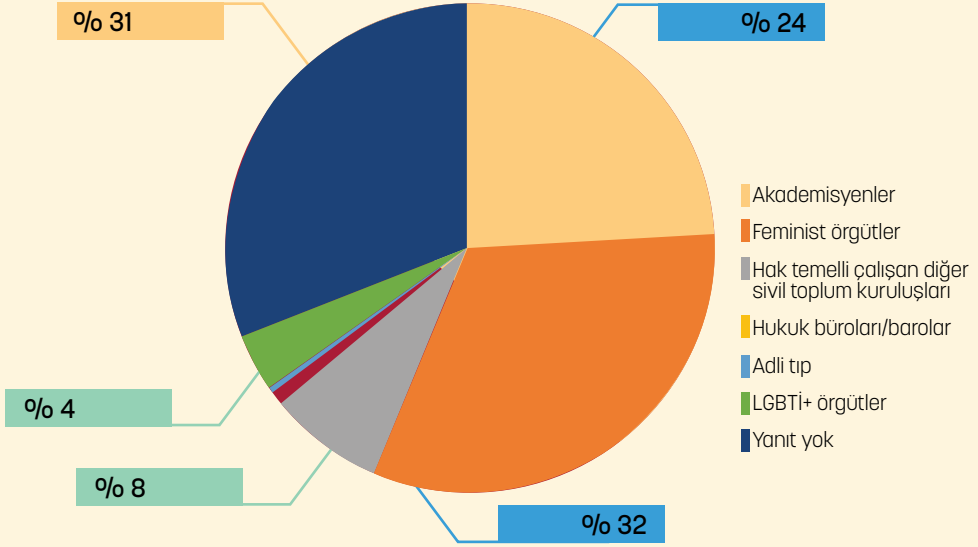
çerçevesinde, görsellerinde karşımıza çıkmakta. Bu nedenle, haberin çerçevesini oluştururken konuyla ilgili uzmanların görüşlerine başvurmak gerekir. Katılımcılara uzman görüşüne erişimleri olup olmadığı sorulduğunda %44’ü uzman görüşlerinden faydalandıklarını belirtmiştir.

Uzman Bağlantınız Var mı?

Katılımcıların %32’si feminist örgütlere başvururken yalnızca %4’ü LGBTİ+ örgütlerle iletişim içinde olduğunu belirtmiştir. Buradan yola çıkarak cinsel şiddetle mücadele ederken haberin öznesinin çeşitlenmesi gerektiğini söylemek mümkün. Diğer hak temelli sivil toplum örgütlerinden uzmanlarla görüştiklerini belirtenlerin oranı ise %8 olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla gazetecilerle sivil toplumun etkileşimini ve işbirliğini arttırmak için daha fazla karşılaşma yaratabilecek eylem ve projelere ihtiyacın olduğunu görüyoruz.

Hangi Uzmanların Görüşüne Başvuruyorsunuz?

3.1.2 Haber Görselleri

Katılımcılar haber görselleri için gazetenin görsel havuzundan, internette ve stok arşivlerden yararlandıklarını belirtmiştir. Toplumsal cinsiyet temelli şiddetle ilgili haberlerde kullanılacak görseller ve fotoğrafların seçimi ise çetrefilli bir konu olarak bu atölyelerde ortaya çıkmıştır. Özellikle haberlerde kullanılan temsili görsellerin mağdur suçlayıcı ve kurbanlaştırıcı olması haberlerin etkisini azaltmakta ve hayatta kalanlara yönelik hak ihlali içermektedir. Haberleri

görselleştirirken kullanılan fotoğraflarda etik kurallara uyulması ve hayatta kalanın fotoğrafı kullanılacaksa haberin kullanılacağı mecra belirtilerek izin alınması gereklidir. İzin alınmadığı durumlarda hayatta kalanın kimliğini açığa çıkaracak herhangi bir görselin **kullanılmaması** hayatta kalanın haklarını korumak açısından gerekli. Cinsel istismar haberlerinde ise çocukla ilgili hiçbir görselin kullanılmaması gereklidir. Özellikle stok fotoğraflar eril ve cinsiyetçi dili yeniden üretebilir. Stok fotoğraf kullanıldığı

durumlarda şiddet eylemini içeren ve yüzünü kapatan kadın ya da çocuk gibi hayatta kalanı utanma duygusuyla ilişkilendiren fotoğraflardan kaçınmak önemli. Hayatta kalanları güçlendirecek şekilde **şiddet alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin ürettiği içeriklere ilişkin görseller, olay yeri bantları, kurumun sorumluluğunu vurgulayacak bina görselleri, feminist eylemlerden**

fotoğraflar, dövizler ya da pankartlar kullanılmalı, böylece hayatta kalanın çaresiz olmadığı ve şiddetin yapısal bir sorun olduğu, çözümünün dayanışma aracılığıyla gerçekleşebileceği algısı yerleştirilmeli. Bu görsellerin bulunduğu toplu bir arşiv için **csgorselarsiv.org** adresini ziyaret edebilir, siteye üye olarak fotoğraf yükleyebilir ve indirebilirsiniz. <https://csgorselarsiv.org>

3.1.3. Kim Karar Veriyor?

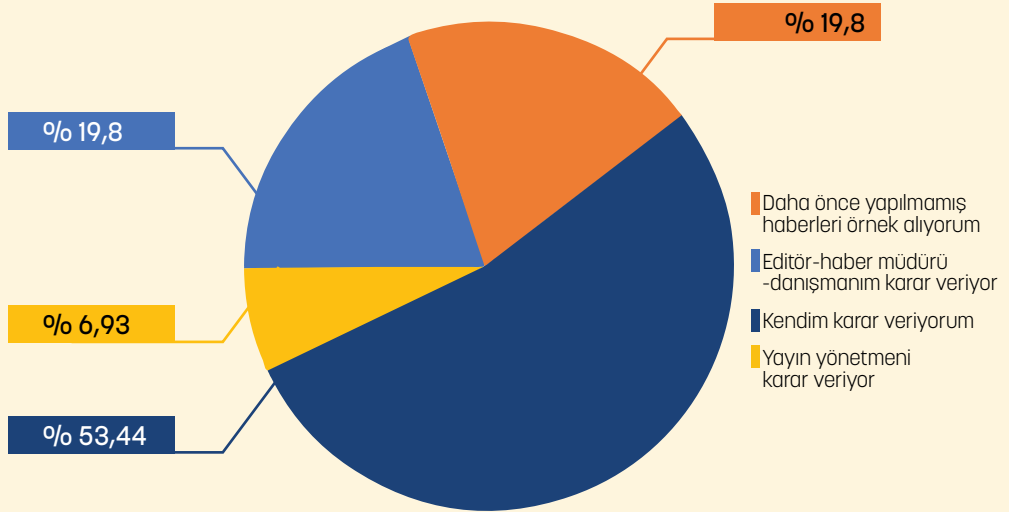
Haber yaparken kararı kimin verdiği sorulduğunda haberlerin yazımı ve içeriği ile ilgili kararları kendilerinin verdiklerini söyleyen katılımcılar 2019 yılındaki tüm katılımcıların %53.47'sini oluşturuyor. Dolayısıyla bireysel dönüşüm haber dili ve içeriğindeki değişime de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda proje

kapsamında verilen atölyelerin bu dönüşümü desteklemekte. Bunun yanında medya ekosistemini de hesaba katarak haberin dilini etkileyen diğer öğelerin varlığını da göz ardı edemeyiz. Özellikle gazetelerinin politikasına ve yöneticilerin kararlarına göre de haberin çerçevesi ve dili adapte edilmektedir.

Bu bakış açısı, temel olarak, bir medya kurumunda cinsel şiddetle ilgili haber oluşturulmasında net prensiplerin ve kuralların olmasının önemini göstermektedir. Ancak katılımcılara cinsel şiddetle ilgili başvurabilecekleri bir politika metni olup olmadığı sorulduğunda %66,9'u kurumlarında herhangi bir politika metni olmadığını belirtmiştir. Cinsel

şiddete maruz bırakıldığınızda hangi mekanizmalara başvuruyorsunuz diye sorulduğunda ise katılımcılar politika metni var ise kurumlarının cinsel taciz birimlerine başvurduklarını, yoksa feminist örgütlerden destek aldıklarını, bunun yanı sıra kolluk ve adli makamlara başvurduklarını belirtmiştir.

Karar Alma Pratiği

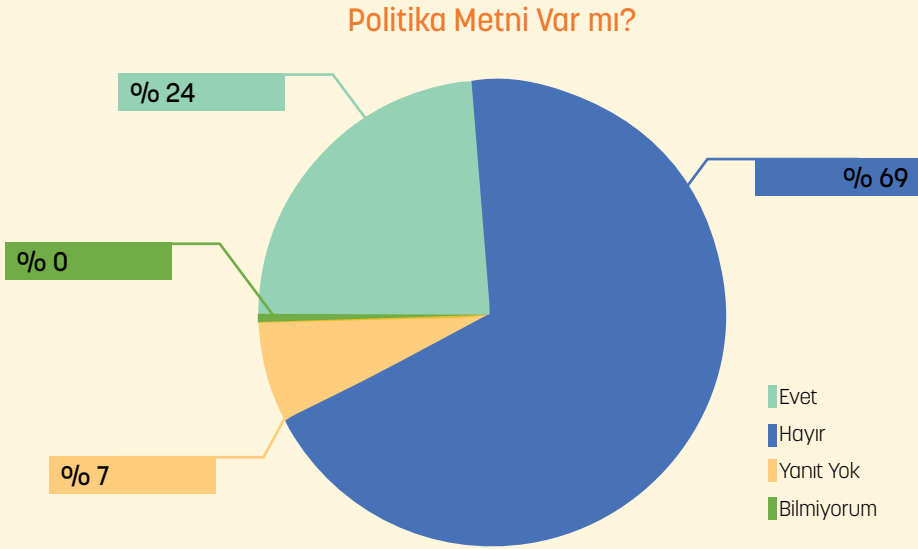

Haber yaparken kararı kimin verdiği sorulduğunda haberlerin yazımı ve içeriği ile ilgili kararları kendilerinin verdiklerini söyleyen katılımcılar 2019 yılındaki tüm katılımcıların %53,47'sini oluşturuyor. Dolayısıyla bireysel dönüşüm haber dili ve

içeriğindeki değişime de katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda proje kapsamında verilen atölyelerin bu dönüşümü desteklediğinin altını çizmek gerekli. Bunun yanında medya ekosistemi de hesaba katılarak haberin dilini etkileyen

diğer öğelerin varlığını da göz ardı edemeyiz. Özellikle gazetelerinin politikasına ve yönetici konumunda olanların kararlarına göre de haberin çerçevesi ve dilinin de adapte edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu bakış açısı, temel olarak, bir medya kurumunda cinsel şiddetle ilgili haber oluşturulmasında net prensiplerin ve kuralların olmasının önemini göstermektedir. Ancak katılımcılara cinsel şiddetle ilgili başvurabilecekleri bir politika metni

olup olmadığı sorulduğunda %69'u kurumlarında herhangi bir politika metni olmadığını belirtmiştir. Cinsel şiddete maruz bırakıldığınızda hangi mekanizmalara başvuruyorsunuz diye sorulduğunda ise katılımcılar politika metni var ise kurumlarının cinsel taciz birimlerine başvurduklarını, yoksa feminist örgütlerden destek aldıklarını, bunun yanı sıra kolluk kuvvetleri ve adli makamlara başvurduklarını belirtmiştir.

Politika metni ya da ortaklaşım yazılı etik prensipler yoksa tacize maruz bırakılan gazetecilerin başvurabileceği koruyucu-önleyici mekanizmalar da eksiktir. Mekanizmanın olmaması tacize uğrayan gazetecilerin seslerini çıkarması önünde bir engel oluşturur.

Atölye katılımcılarına (2017-2019) cinsel şiddetle ilgili başvurabilecekleri bir politika metni olup olmadığı sorulduğunda, **%69'u kurumlarında herhangi bir politika metni olmadığını belirtti.**

Peki, gazetecilerin güvenliğini sağlamak için neler yapılmalı?

- Tacize karşı bir politika metni ve yönergesi oluşturmak
- Düzenli aralıklarla kurum içi eğitimler vermek, atölyeler düzenlemek
- Tüm çalışanlar için bir güvenlik planı belgesi hazırlamak

Politika Metni Neleri Amaçlar?

- Cinsel şiddetten arınmış bir kurum ortamı oluşturmak için ortaya konulan çeşitli ilkeleri içerir.
- Cinsel şiddetin yaşanmadığı bir kurum kültürünün yaratılmasına katkıda bulunmayı,
- Cinsel şiddeti önlemeyi,
Taciz beyanında bulunan herkese başvurabilecekleri bir destek mekanizması sunabilmeyi amaçlar.
- Hayatta kalanı güçlendirici "onarıcı adalet yaklaşımı" ilkesine özen gösterir. Onarıcı adalet yaklaşımı hayatta kalanın haklarına odaklanır ve temelde hayatta kalanın gördüğü zararın giderilmesine dayanır. Örneğin şiddete uğrayan bir kadına ücretsiz psikolojik destek sunulması veya tazminat verilmesi gibi. Onarıcı adalet yaklaşım cinsiyet temelli şiddet vakalarında cezalandırıcı adalet yaklaşımının alternatifi değil, tamamlayıcıdır.

Güvenlik Planı Belgesi Neyi Amaçlar?

Kadın ve LGBTİ+ gazetecilerin profesyonel ve bazen de kişisel bilgileri, iş sorumluluklarının bir parçası olarak sık sık online olarak erişilebilir haldedir. Güvenlik planları bunu da ele alacak şekilde aşağıdaki adımları içermelidir:

- Sosyal medyaya uygunsuz/cinsel şiddet barındıran bir içerik postalandığında hangi prosedürlerin uygulamaya konulacağını belirten online bir ilke metni;
- Online olarak cinsel şiddete maruz bırakılan gazetecilerin nasıl destekleneceklerini ayrıntılandıran ilke ve prosedürleri (sosyal medya üzerinden taciz durumu gibi). Adımlar, çalışanın maruz bırakıldığı şiddeti polise ihbar etmeye veya işverenine bildirmeye karar vermesi halinde mesajları silmeden veya hesabı bloklamadan önce ekran görüntüsü almasını içerebilir;
- Gazeteciler için esas hatlarından ayrı ek bir telefon numarası edinmek, gazetecilere gönderilmesi gereken belgeler için ayrı bir posta adresi kullanmak veya gelen e-postaları esas hesaba iletecek ikinci bir e-posta adresi oluşturmak gibi zarar azaltma seçenekleri
- Gazetecilere başkalarıyla onların iletişim bilgilerini paylaşma konusunda sınırlarını sorma zorunluluğu

(Elford, Giannitsopoulou, Khan, 2019:35)

Eğer bir cinsel şiddet türü iş yerinde gerçekleşirse, olayın özelliklerine bağlı olarak, işveren dolaylı olarak sorumlu olabilir.

İşverenin dolaylı olarak sorumlu sayılıp sayılmayacağı ise aşağıda adı geçen (ama bunlarla sınırlı olmayan) faktörlere bağlıdır:

- 1-** İşverenin güvenliği teşvik etme ve cinsel saldırıyı önlemeye dair ilkeleri;
- 2-** İşverenin cinsel şiddete dair herhangi bir farkındalığı veya isteyerek görmezden gelmişliği;
- 3-** Cinsel şiddete maruz bırakılanın faille iletişime girme biçimi;
- 4-** Cinsel şiddetin meydana geldiği yer (ofis gibi)."

(Elford, Giannitsopoulou, Khan, 2019:35)

4. Onay Kültürü

Karşılıklı onayın varlığı cinsel şiddeti önleyen en etkin yöntem, çünkü arzunun varlığından son derece emin olunsa da rızadan emin olmak için sormak ve "evet" cevabını kesinlikle duymak, duymuyorsak "hayır" cevabına saygı duymak gerekir. Karşılıklı onayın yokluğu cinsel şiddetin varlığını gösterir. Cinsel şiddetle ilgili bir haber verilirken onay konusunun sürekli gündeme getirilmesi ve şiddet gören kişinin onay verdiği dair imalar mağduru suçlamak demektir. Failin eylemi yerine mağduru onayını sorgulamak erkek egemen bir toplumda karşılık buluyor ve haberi okuyan kendini mağdur yerine fail ile özdeşleştirebiliyor. Cinsel şiddete maruz bırakılanın kıyafeti, davranışı, eğilimi ve eylemleri sorgulanmaya başlanıyor. Bu suçlama ve utandırma toplum içerisinde ayrımcılığa maruz bırakılan kadınlar ve LGBTİ+'lar gibi gruplara karşı olabileceği gibi aynı zamanda toplumun cinsiyet standartlarına uymayan, heteroseksüel, tekeşli, natrans çoğunluğa uymayan her bireye karşı olabilir. Örneğin seks işçilerine yönelik cinsel şiddet konusunda onay kavramı tamamen göz ardı ediliyor ve "iffetli"/"iffetsiz" ayrımı üzerinden kadınların ve LGBTİ+'ların nasıl davranmaları gerektiğine dair bir algı yaratılıyor.

"Onay konusunun bu kadar üstünde durulması hoşuma gitti. Çünkü bu kadar üzerinde duran başka bir etkinliğe katılmadığımı ve aslında önemli olduğunun farkına vardım."

İletişim Fakültesin'den bir öğrenci

"Rıza üzerine ayrıntıya girerek konuşmamız çok iyiydi, bizim özelimiz gözükten ama aslında bu kadar içinde bulunduğumuz bir kavramı konuşmamız gerekiyor."

İletişim Fakültesin'den bir öğrenci

"Rıza inşası kavramı ve videolu haber analizleri. Çünkü rıza, yaygın kullandığımız bir kavram-içerik ama "rıza inşası" çoğunlukla es geçilen bir alan. Anlaşılmayı, odak noktayı kolaylaştırıyor."

Serbest Gazeteci

Kadın örgütlerinin kampanyaları sonucunda 1990 yılında tecavüz mağdurunun seks işçisi olması halinde cezanın indirilmesini öngören eski Türk Ceza Kanunu'nun 438. Maddesi yürürlükten kaldırılmıştı. Anayasa Mahkemesi, tüm itirazlara rağmen seks işçiliği yapan kadının "iffetli olmadığı, tecavüzün iffetsiz kadınları daha az etkilediği" yani aslında işi dolayısıyla örtük bir onayın varlığına işaret etmişti. Dolayısıyla onay kültürünün tüm kurumlarda yerleştirilmesi önemli ve medyanın bunda önemli bir sorumluluğu var.

Medya onayın yokluğunun cinsel şiddet olduğu bilgisini kesin bir şekilde vermelidir. Mağdur suçlayıcı kalıpları tekrar edilmemelidir. Cinsel şiddetin bir suç olduğuna, cinsellik olmadığına, güç ilişkilerinden kaynaklandığına, cinselliğin sadece bir araç olarak kullanıldığına ve failin sorumluluğu olduğuna dikkat çekilmelidir. Onayın kültürüne, diyaloga dayalı güvenli ilişkilerin nasıl kurulabileceğine dair yayınlar arttırılmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili savunuculuk yapan sivil toplum örgütlerine ya da kadın

ve LGBTİ+ hakları savunucularına yer vererek farkındalığın artmasında aracı olunmalıdır. Mağdur suçlayıcılık "hiç kimse cinsel şiddeti hak etmez" yerine "bazı insanlar cinsel şiddeti hak eder" düşüncesinden beslenir. Çoğu zaman açıktan suçlamada bulunulmaz; örtük olarak mağdurun şiddeti hak ettiğini telkin ederler. Ancak "şunu yapan tacizi hak eder", "bunu giyen tecavüzü hak eder" gibi açıktan mağdur suçlayıcılar da bulunmaktadır. Ayrıca bazen mağdur suçlayıcılık, eğer bir kişi şiddeti durduramıyorsa, durdurmayı yeterince istemiyordur ya da şiddetten zevk alıyordur mitiyle de ortaya çıkabilir. Hayatta kalanı güçlendiren, kurbanlaştırmayan, mağdur suçlayıcılık üretmeyen bir dil ve görsel kullanımına önem verilmelidir. Cinsel şiddetin bir suç olduğuna ve her yerde gerçekleşebileceği, herkesin maruz bırakılabileceği vurgulanmalıdır. En önemlisi de hayatta kalanların etiketlenmediği, yaşadıklarının suçlusunun failer olduğunu gösteren, hayatta kalanı güçlendirici bir söylem geliştirilmelidir.

“Hayır, hayır demektir”: Onay Kültürü Nedir?

Onay kültürü kişilerin ilişkilendirirken karşılıklı onaya dayandıran kültürdür. Tecavüz kültürünün tam zıttıdır. Tecavüz kültürünü medya eril ve cinsiyetçi dili kullanarak ve kadın bedenini nesneleştirerek ile mazur gösterir, normalleştirir ve yeniden üretir. Böylece kadınların bedenleri ve cinselliklerini kendine atfeden ve haklarını ve güvenliklerini göz ardı eden bir toplum yaratılmasına neden olur. Cinsel şiddete maruz bırakılma korkusu kadın ve LGBTİ+'ların kamusal alandaki hareketliliklerini sınırlamasına neden olur, sürekli kendi davranışlarını kontrol etmeye çalışmalarına yol açar. Onay kültüründe ise kişilerin bedenlerine ve sınırlarına saygı duymak vardır. Hiç kimseyi hiçbir şeye zorlamayan, bedensel özerkliğe saygı duyan ve bir kişinin her zaman kendi istek ve ihtiyaçlarının en iyi bilen özne olduğu inancına dayanan bir kültürdür. Herhangi bir cinsel aktivitede bulunmak için gönüllü, bilinçli ve kesin bir dille “evet” aramaya onay verme denir. Tehdit altında söylenen “evet” kesinlikle onay değildir. Aynı zamanda kesin bir dille “hayır” denmemesi de onay olduğu anlamına gelmez. Eğer bir kişi tereddütlü görünüyorsa nasıl hissettiği açıkça sorulmalıdır. Bunun yanı sıra bir kez “evet” demek sürekli bir onay hali anlamına gelmez. Onay tek seferliktir. Her cinsel eylem öncesi tekrar tekrar onayın varlığı sorgulanmalıdır. Onay kültürü, kişilerin kendi bedenleri ve cinsellikleri üzerinde yalnızca kendilerinin söz sahibi olması ve bunun toplumda olduğu karşılanması demektir.

4.1 Kampanya : Öyle Değil Böyle

25 Kasım 2019 yılında "Onay", "Onay Kültürü" ve "Mağdur Suçlayıcılık" konularına odaklanarak cinsel şiddet üzerine oluşmuş mitleri yıkmak amacıyla, cinsiyet eşitliği perspektifine sahip, kamuoyunda tanınan kişilerle kurulan iş birliği ile ÇŞMD tarafından bir kampanya hazırlandı. Türkiye'de cinsel şiddetin önlenmesi, azalması, konu ile ilgili toplumsal farkındalığın artması için toplumun her kesimi çözümün bir parçası olmaya çağırıldı. Çağrıya kulak veren, mücadeleyi büyüten, toplumsal dönüşümünde aktif rol alan Ayça Damgacı, Berrak Tüzünataç, Ceren Moray, Esra Dermancıoğlu, Hasibe Eren, Laçin Ceylan, Seyhan Arman ve Tülin Özen ile "öyle değil böyle" diyerek cinsel şiddete karşı bir farkındalık kampanyası başlatıldı.

Cinsel şiddet mitlerine karşı sanatçılarla birlikte belirlenen mesajların olduğu posterler ve toplumun tüm kesimlerinin çözümün bir parçası olmaya çağırılan bir video ile yaklaşık 3,5 milyon insana ulaşıldı.

Kampanya görsellerinde yer alan mesajlar, mit ve gerçek olmak üzere iki kategoriye ayrıldı. Mitler için ana akımda yer alan haber başlıkları tarandı, kullanılan yaygın medya dilini temel alarak, herkesin ilk okuduğunda ne söylenmek istendiğinin anlaşılması hedeflendi. Bu mitlere karşılık gerçekte olan ve olması gerekenler yazıldı. "Koskoca profesör yapmış olamaz, hayatta inanmam" yaygın söylemine karşılık gerçekte olan: "Herkes cinsel şiddetin faili olabilir" denildi. Kişinin statüsü, sosyo-ekonomik durumu, akademik kariyeri, medeni durumu, cinsiyet kimliği cinsel şiddetin uygulayıcısı olmadığı anlamına gelmemekte. Tüm toplumu ilgilendiren bu sorun, medyada yaygın olarak kullanılan hatalı dile dikkat çekilerek konuşulur kılındı.

Bu kampanya ile Türkiye'de cinsel şiddetin azalması için toplumun her kesimi özellikle medya mensupları çözümün bir parçası olmaya çağırıldı. Çünkü Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği olarak cinsel şiddetin, onu besleyen toplumsal algının ve medya dilinin dönüşmesiyle önlenebileceğini biliyoruz.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele haftasında medya görünürlüğünün sağlandığı kampanya afişleri belediyelerin desteği ile İstanbul, Dersim, İzmir, Eskişehir billboardlarında yer aldı. Katılan etkinliklerle, televizyon programlarıyla Türkiye'nin farklı illerinde kampanyanın yayılması sağlandı. Bunların yanı sıra 1000 adet poster basılarak İstanbul'un çeşitli mekan ve sokaklarında posterleme çalışması yapıldı.

Öyle Değil Böyle:

<https://www.youtube.com/watch?v=jORacHSitxA>

<https://cinselsiddetlemucadele.org/oyle-degil-boyle/>

www.oyledegilboyle.org

Cinsel Şiddetle İlgili Mitler	Cinsel Şiddetle İlgili Gerçekler
"Koskoca profesör yapmış olamaz"	Herkes cinsel şiddet faili olabilir.
"Uzun zamandır ilişkileri varmış"	Karşılıklı onay yoksa cinsel şiddet vardır.
"Birlikte alkol almışlar"	Cinsel şiddetin bahanesi olmaz.
"Gece yarısı adamın evine gitmiş"	Cinsel şiddet failin suçudur.
"Sadece bir şakaydı"	Tecavüz tehdidinin şakası olmaz.
"Dürtülerini kontrol edemiyor"	Cinsel şiddet kontrol edilemeyen dürtülerden kaynaklanmaz.
"Benim başıma asla gelmez"	Cinsel şiddete herkes maruz bırakılabilir.
"Hayır demek bazen evet anlamına gelebilir"	Hayır hayır demektir.

Cinsel şiddet öğrenilir, dolayısıyla önlenir.

4.2 Onay Kültüründe Haber Dili

Kaynak:
Milliyete Büyük Tepki,
2018

<https://www.gercekgundem.com/medya/25071/milliyete-buyuk-tepki>

1 Kadın ve trans cinayetleriyle ilgili haberlerde kullanılan magazinsel dilden vazgeçmek önemli. Bu tür bir dil kullanımı kadın ve trans cinayetlerinin münferit bir olay olduğu gibi yanlış bir algının oluşmasına neden olur. Oysa kadın ve trans cinayetleri politiktir, sistematiktir ve ataerkil güç ilişkilerinin bir tezahürüdür. Yalnızca 2020 yılında 284 kadını eşleri, partnerleri, sevgilileri ya da hiçbir mahrem ilişkide bulunmadıkları erkekler tarafından öldürülmüştür. 255 kadının ölümü ise şüphelidir. Erkekler 2020'de en az 96 kadına tecavüz etti, 147 kadını taciz etti, 792 kadına şiddet uyguladı ve 818 kadını seks sektöründe çalışmaya zorlamışlardır.* Magazinsel, haberi satmaya yönelik sansasyonel başlıklar yerine kadın cinayetlerinin ya da cinsel şiddetin münferit olmadığını ve sistematik olduğunu vurgulayan başlıklar kullanın. 2017-2019 yılları arasında atölye katılımcılarının büyük bir çoğunluğu cinsel şiddetle ilgili haber yaparken yer, kişiler, olayın türü gibi bilgileri manşete taşımaktan yana olduklarını belirtmişlerdir. Ancak haber yaparken önemli olan cinsel şiddetin/toplumsal cinsiyet temelli şiddetin yapısal bir sorun olduğunu vurgulamak ve cezasızlık kültürünün ortadan kalkmasına yardımcı olmaktır. Yalnızca olay odaklı bir habercilik şiddetin yapısal ve kültürel nedenlerini görünmez kılmak demektir.

* Kaynak:

<https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/237549-erkekler-2020-de-en-az-284-kadini-oldurdu>

Kaynak: Ana Akım Medya
Şule Çet Cinayetini Nasıl
Gördü?:
Şule Çet Cinayetinin Med-
yada Yer Alış Şekline Dair
Eleştirilerimiz
ÇŞMD, 2019

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2019/02/12/ana-akim-medya-sule-cet-cinayetini-nasil-gordu/>

2!

Şiddetin bahanesi yoktur. Şiddete maruz bırakılanı suçlayıcı bir dil kullanılmamalıdır. Özellikle rıza/onay konusunda dikkatli olunmalı. Kişinin içki içmesi, gülmesi, eğlenmesi, hangi saatte nerede olduğu tacize ya da tecavüze rıza gösterdiği anlamına gelmez. Mağduru suçlayan dil kullanmak failin eyleminden sorumlu olmadığı gibi bir algı yaratır. Cinsel şiddetin cinsellik olmadığı kesin bir dille belirtilmesi önemlidir. Dolayısıyla şiddete maruz bırakılanın kıyafeti, davranışları, eylemleri ile ilgili detaylar örtük biçimde mağdurun suçlanması demektir.

Kaynak:
Ana Akım Medya Şule Çet
Cinayetini Nasıl Gördü?:
Şule Çet Cinayetinin Med-
yada Yer Alış Şekline Dair
Eleştirilerimiz
ÇŞMD, 2019

**İKİ ERKEKLE
LÜKS PLAZAYA
GİRDİ, SONRASI
DEHŞET!**

Babası sessizliğini bozdu...

<https://www.gercekgundem.com/medya/25071/milliyete-buyuk-tepki>

3

Cinsel şiddetle ilgili haber yaparken lüks plaza, günlük kiralık daire, lüks otel balkon, lüks villa gibi mağdurun ölüm nedenini gittiği yer ile ilişkilendiren ifadeler kullanmaktan kaçınmak önemli. Bu tür ifadeler kadınların ve LGBTİ+'ların bir yerlere giderek öldürülmeyi "hak ettikleri" mesajını verir ve şiddete maruz bırakılana yönelik önyargıları yeniden üretir. Oysa cinsel şiddet her yerde ve mekânda gerçekleşebilir.

4

Failin kişinin sınırlarını ihlal etmesine vurgu yaparak bunun bir suç olduğu ve bu suçun yaptırımları olduğu gibi bilgiler verilmesi hem toplumda farkındalık yaratmak hem de destek arayan şiddetten hayatta kalan diğer bireylere yöntem göstermek açısından önemlidir.

Haberi Yaparken Kendinize Sorun:

Toplumsal Cinsiyet (Eşitliği/Eşitsizliği) Bunun Neresinde?

- Faili nasıl betimliyorum?
- Hayatta kalanı ya da şiddete maruz bırakılanı nasıl betimliyorum?
- Şiddeti nasıl betimliyorum?
(örneğin; aile trajedisi, münferit bir olay gibi)
- Tüm bunları yaparken toplumsal cinsiyet ve cinsel şiddetle ilgili hangi mitleri ve önyargıları yeniden üretiyorum?

Daha fazla bilgi için:

Tahaoğlu, Ç., Akgül E. (2018) Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul. s. 57."

https://bianet.org/files/static/bia_kitaplar/Toplumsal_Cinsiyet_Odakli_Habercilik_El_Kitabi_TR.pdf

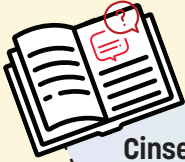

Onay İnşası

Kişinin karar verme yetisinin manipüle edildiği durumlarda ONAY İNŞASI'ndan bahsedilebilir. Kişinin onay vermediği herhangi bir cinsel davranıştaki Hayır'ı, Evet'e çevirmeye çalışmak o kişinin onayını inşa etmek anlamına gelir. Onay inşası fiziksel zorlama içermeyen her türlü yöntemdir. Bu yöntemler ısrar (sürekli talep etme), manipülasyon (rahatlatıcı yalan söyleme), duygusal tehditler (onay verilmezse başkalarına gitme tehdidi), ikna süreçleri (iltifat, hediyeler, maddi destek ve ikram), duygusal baskı (kişiye kendini suçlu hissettirme), kaygıyı azaltma (birliktelik üzerine verilen güvenceler) vb. olabilir.

Kaynak: Hiç On(lar)a Sordun mu?, 2019

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/02/14/hic-onlara-sordun-mu/>

Cinsel Şiddet ve Cinsel Taciz Nedir?

Cinsel Şiddet:

Cinsel Şiddet; onay almaksızın, onay inşa ederek veya onay almanın söz konusu olamayacağı durumlarda kişinin/kişilerin uyguladığı, cinselliğe yönelik teşebbüs ve tehdit içeren her türlü eylem, davranış ve müdahaleyi tanımlar.

Hangi durumlarda onay söz konusu olamaz?

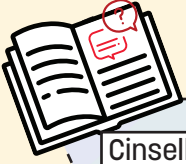
- Kişi; alkol veya uyuşturucu etkisi altında ise
- İlaç vb. madde ile direnci kırıldı ise
- Bedensel veya zihinsel/ruhsal olarak onay vermekte yetersiz durumda ise
- Yasal olarak çocuk ise (18 yaşın altında ise)
- Hayvan ise

Her türlü eylem, davranış ve müdahale derken neyi kastediyoruz?

Eylem gerçekleşmiş bir eylem olabilir, gerçekleşmemiş ve girişimde kalmış olabilir. Cinsel şiddete yönelik gözdağı, şantaj ve farklı tehdit davranışları olabilir. Bir kişinin bedensel ve/veya cinsel bütünlüğüne yönelik bir müdahale de olabilir. Örneğin cinsel sağlığı tehdit eden bir müdahale, üreme sağlığı ile ilgili ilaç ve hizmete erişimin engellenmesi veya cinsiyet kimliğine karşı yapılan zorunlu bir operasyon.

Cinsel Şiddet;

- Cinsellik değildir
- Gücün şiddet aracı olarak kullanılması ile ilgilidir
- Toplum sağlığını etkileyen bir sorundur
- Hak ve özgürlüklerin ihlalidir
- Toplumsal olarak öğrenilir, dolayısıyla ÖNLENEBİLİR

Cinselleştirilmiş Şiddet: Cinselliğin araç olarak kullanıldığı ya da kişinin cinsiyetini, cinsel kimliğini, cinsel yönelimini, toplumsal cinsiyetini veya toplumsal cinsiyet ifadesini hedef alan, onayın var olmadığı, istenmeyen, gerçekleşmiş, teşebbüs edilmiş, tehdit boyutunda kalmış eylem ya da davranışlardır.

Neden 'cinselleştirilmiş şiddet' kavramı kullanılıyor?

Cinselleştirilmiş şiddet cinsel şiddetin görünmeyen biçimlerini yani sadece fiziksel zorlama değil, cinsiyet kimliklerimize yönelik tehdit ve baskı içerdiğini de anlatan daha kapsayıcı bir kavramdır. Dünyanın pek çok ülkesinde hak temelli aktivist ve uzmanlar, cinsel şiddet kavramını, bu şiddetin sadece 'cinsel eylemler' yoluyla gerçekleşmediği ve hayatlarımızı kuşatarak cinselliğimizi hedef alan şiddet biçimlerini açıklamada yetersiz kaldığı gerekçesi ile bu kavramı kullanmayı seçer.

Cinselleştirilmiş şiddet kavramı, pek çok insanın cinsel şiddeti sadece taciz, tecavüz ve cinsel istismar olarak algıladığı toplumda, failerin uyguladıkları görünmeyen, az görünen fiziksel ve duygusal şiddet biçimlerini, tahakkümü, kişinin cinselliğini hedef alan, cinsel veya ticari çıkarlar amacıyla yapılan eylemleri veya kişinin onaylamadığı cinsel temas türlerini de içerir.

Cinselleştirilmiş şiddet, cinsel şiddetin cinsellikle değil, güç ilişkileri, eşitsiz koşullar ve cinsiyetçi-türcü-homofobik vb. ayrımcılıklarla ilgili olduğu mesajını içerir. Kadınların, hayvanların, LGBTI+'ların bedenlerini ve cinselliğini kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak ve cezalandırmak amacıyla uygulandığına da işaret eder.

Cinsel İstismar: Uluslararası sözleşmeler ve ulusal hukuk metinlerinde çocuk olarak tanımlanan bireylerin (18 yaşına kadar her birey çocuktur), yaşı ve gelişim düzeyi açısından kendi sorumluluğunu taşıyan, güven ya da güç ilişkisi içinde olduğu bir kişi tarafından cinsel olarak sömürülmesi anlamına gelir. Cinsel istismar akranlar arası merak odaklı cinsel oyun ya da akranlar arası şiddet davranışları ile karıştırılmamalıdır. Bir durumun cinsel istismar olarak adlandırılması için taraflardan birinin yetişkin bir birey olması gerekir. Cinsel istismar sanal ortamda da gerçekleşebilir ve sadece temas içeren davranışlarla sınırlı değildir. Çocukları cinsel istismara maruz bırakan kişiler sanıldığığın aksine çoğu zaman yabancı değil çocuğun tanıdığı, güvendiği, saygı duyduğu ve belki sevdiği kişiler ve yakınlarıdır. İstismar eden yetişkinler istismarı çoğunlukla bu güven ve saygının kötüye kullanılması yoluyla gerçekleştirirler. Aile içinde gerçekleştiğinde "aile içi cinsel istismar" olarak adlandırılır. Çocukların birer birey olarak görülmediği, çocuk haklarının ihlal edildiği, kapsamlı cinsellik eğitimine erişimin bulunmadığı, çocuklara söz hakkı tanınmayan, yetişkinlerin çocuklar üzerinde yoğun otorite kurduğu toplumlarda çocukların, özellikle yakınlarındaki kişiler tarafından, istismara maruz bırakılma oranları daha yüksektir.

Hayatta Kalan: Hayatının bir döneminde cinsel şiddetin herhangi bir biçimine maruz bırakılmış olan kişiler için kullanılan ifadedir. "Mağdur" ya da "kurban" kelimelerinden farklı olarak daha güçlendirici bir kavram olması nedeniyle tercih edilir. Hayatta kalmak; yaşanan şiddet ve yarattığı travmanın ölçüsü ne olursa olsun, içimizdeki güçle, kendimize tutunarak ve çevremizden destek alarak şifa bulabileceğimizi, daha tatminkar ve üretken bir hayat yaşayabileceğimizi ifade eder.

Cinsel Taciz: Fiziksel temas olmaksızın görsel, sözel ve davranışsal boyutta cinsel nitelik taşıyan, onaya dayalı olmayan rahatsızlık verici tavır, söz ve/veya davranış biçimleridir. Doğrudan olabileceği gibi, örtülü biçimde de görülebilir. Eşit statüde olanlar arasında da gerçekleşebilir. Maruz bırakılan kişide kafa karışıklığı, şaşkınlık, anlamlandırılmama gibi tepkilere yol açabilir. Bu nedenle, cinsel tacize maruz bırakıldığını düşünen kişi, yaşadığı olayın niteliğinden emin olmasa dahi, bu durumu ilgili birime bildirerek destek isteyebilir. Süreklilik ön koşul değildir, eylemin bir kez gerçekleşmiş olması yeterlidir.

Cinsel Saldırı: Onaya dayalı olmayan, onayın aranmayacağı ya da inşa edildiği; cinsel nitelik taşıyan ve beden dokunulmazlığını ihlal eden her türlü fiziksel eylem. Yaklaşım ve değerlendirme kapsamında hiyerarşi kurmamak kaydı ile saldırının derecelerine göre yaptırımında farklılıklar uygulanabilir.

Dijital Şiddet: Kişinin onayı olmaksızın başka biri tarafından sosyal medya aracılığıyla psikolojik ve cinsel olarak yapılan her türlü eylem ve saldırı. Kişi tanıdığı veya tanımadığı kişiler tarafından dijital ortamda ısrarlı takibe maruz kalabilir. Dijital ortamda kişinin onayı olmaksızın cinsel içerikli mesajlar, fotoğraflar ya da görseller gönderilmesi dijital şiddetin en yaygın örneklerindedir.

Kaynak:

ÇŞMD Cinsel Taciz ve Şiddet Politika Belgesi, 2020

Kavramlar Sözlüğü, 2017

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği Stratejik Planı

ÇŞMD Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tanımı ve Farklı Türleri Yazı Dizisi, 2020

4.3 Hayatta Kalanla İlgili Haber Yaparken “Onay”

Katılımcılar cinsel şiddetle ilgili haber yaparken etik hatalardan kaçınmaya özen gösterdiklerini, hayatta kalanı suçlayıcı dilden kaçındıklarını ve hayatta kalanın sözünü ortaya koymayan haberleri sorunlu bulduklarını belirtmişlerdir. Etik meselelerden bir tanesi de hayatta kalanın bilgi kaynağı seçildiği durumlarda görüşme sırasında hayatta kalandan “onay” almaktır. Hayatta kalanın deneyimini anlatırken tekrardan travmatize olabileceğinin farkında olunmalı, deneyim aktarmanın bazen “iyileşme” getireceğiyle ilgili varsayımlardan kaçınılmalı,

dolayısıyla bilgi almak için hayatta kalanın duygusal sınırları zorlanmamalıdır. Görüşmenin hayatta kalan istediği zaman sona erdirilmesi haberi yapanın sorumluluğundadır. Sorular sorulurken özen etiği takip edilmeli, görüşmede yer alan habercilerin cinsiyet kimliklerinin hayatta kalan ile toplumsal yapı içerisinde hiyerarşi içeren kimlikler olmamasına dikkat edilmelidir. Görüşmenin gizlilik ilkesini ihlal etmeyeceği, ne tür bilginin haberin içerisinde yer alacağı, hayatta kalanın istemediği soruları cevaplamayabileceği gibi bilgiler görüşmeden önce verilerek görüşmeyle ilgili onay alınması önemlidir.

Görüşme Yaparken “Onay” Sürecinde Nelere Dikkat Edilmeli?

- Görüşmenin içeriği, haberin içeriği, gazetenin kimliğiyle ilgili bilgi verdiniz mi?
- Görüşmeyi gerçekleştiren kişi ya da kişiler hakkında bilgi verdiniz mi?
- Görüşmenin nasıl yayınlanacağına ilişkin bilgi verdiniz mi?
- Görüşmenin potansiyel riskleri hakkında bilgi verdiniz mi?
- Görüşme öncesinde ve sırasında görüşme yapmama hakkı olduğunu belirttiniz mi?
- Hangi bilgilerin gizlilik ilkesi içerisinde ele alınacağına ve hangi bilgilerin hangi yayın formatında paylaşılacağına dair bilgi verdiniz mi?

5. İkili Cinsiyeti Sorgulamak/Toplumsal Cinsiyet Kavramları

Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılığı hak ihlali olarak nitelendiren bir yasal düzenleme olmadığından (nefret suçu yasası gibi) LGBTİ+ öznelerine yönelik ayrımcılık konusunun ele alınması hak taleplerini görünür kılma bakımından önem taşır. Kurum ve mekanizmaların heteronormatif yapısının ortaya konulması ve sorgulanması ile LGBTİ+ öznelerine yönelik önyargılarla mücadele etmek için bir alan açılabilir. Toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde LGBTİ+'ların gücün kötü kullanımına maruz bırakıldıklarını ve cinsel şiddetten yoğun bir şekilde etkilendiklerini söyleyebiliriz. Yapılan haberlerde bu nedenle LGBTİ+ odaklı haber anlayışı geliştirilmelidir.

- Yaptığınız haberlerde ikili cinsiyetin ötesine geçerek LGBTİ+'ların hikâyelerine yer veriyor musunuz?
- LGBTİ+ 'larla ilgili davaların nasıl sonuçlandığına dair yaptığınız haberden sonraki süreci takip ediyor musunuz?
- LGBTİ+ haberi yaparken bu öznelerin yararlanabilecekleri ve başvurabilecekleri mekanizmalara referans veriyor musunuz?
- LGBTİ+ öznelerin kendi sözlerine haberde yer veriyor musunuz?

"LGBTİ+'lar hakkında anlatılanlar. Çünkü sadece medyanın bize yansıttığı kadar onları tanıyoruz. Ve önyargıyı yıkmak için iyi bir anlatma sebebi."

İletişim Fakültesi'nden bir öğrenci

Daha önce yanlış olan dili görebiliyordum ama yerine başka bir dil koyamıyordum. Bu eğitimle yanlış olan dil üzerine tartışma ortamı yaratıldı ve haber dili üzerinden doğru örneklerin ne olduğu konuşuldu.

İletişim Fakültesi'nden bir öğrenci

Kaos GL Derneği tarafından hazırlanan "2019 Yılında Türkiye'de Gerçekleşen Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu"na (Kaos GL, 2019) göre 25 şehirden 150 vaka bildirimi yapılmış, suç çoğunlukla kamusal alanlarda, görgü tanıklarının gözü önünde işlenmiştir. Buna göre toplumsal duyarlılığı arttırmak, toplumu seyirci olmak yerine müdahale eden olmaya çağırarak gazetecinin başat sorumluluklarından. Yine aynı raporda polis ve görgü tanıklarının da pek çok vakaya kayıtsız ya da küçümseyici yaklaştığı belirtilmiş, devletin kolluk kuvvetlerinin de LGBTİ+'ların haklarının insan hakkı olduğunu öğrenmelerinin gerekliliği görülmüştür. Bu bağlamda Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğiyle ilişkili olarak Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun Uygulanmasına Dair 2006 yılında hazırlanan Yogyakarta İlkeleri e devletlerin yükümlülüklerini teyit etmektedir. Bu ilkelere göre **herkesin, yani cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği fark etmeksizin, evrensel insan haklarından yararlanma hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, kanun önünde tanınma hakkı gibi hakları vardır.** Ayrıca hukuksuzca sonlandırılan İstanbul Sözleşmesi'nin "Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı" başlıklı 4. maddesi ile hiç kimsenin cinsiyet kimliği ya da cinsel yönelimi üzerinden ayrımcılığa

uğramayacağını, şiddetten herkesi korumanın devletin yükümlülüğü olduğunu belirtir. Haber yaparken uluslararası anlaşma ve sözleşmelerdeki bu haklar okuyucuya tekrar tekrar hatırlatılmalıdır.

5.1 Toplumsal cinsiyet nedir?

Feminist hareketin farklı zamanlardaki farklı taleplerine göre toplumsal cinsiyetin tanımı da değişkenlik gösterir. Feminizmler farklı fraksiyonları ile , kadınların, LGBTİ+'ların sosyal, politik ve ekonomik anlamda birer özne olarak var olabilmelerini ve kabul görmelerini sağlayan politik bir harekettir. Bir dünya görüşü olan feminizmin temel varlık sebebi, kadının toplumdaki ikincil konumuna son vererek kadınların insan hakkı olan toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaktır. Ancak bu şekilde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar ortadan kalkar, kadınların özgürleşmeleri gerçekleşebilir düşüncesi feminist hareketin temelini oluşturur. Temelde ulaşılmak istenen amaç bu olmakla birlikte eylemin araçları ve düşünsel boyutu değişebilir. Dolayısıyla feminist hareketi bir bütün olarak değil, tarihsel süreç içinde talepleri ve tartışma konuları farklılaşan bir hareket olarak ele almak önemlidir.

Kesişimsel Feminizm: Kesişimsel feminizm, 1980li yıllarda Kimberlee Crenshaw tarafından ırk, cinsiyet, ve sınıfın bir bütün olarak kadınların deneyimlerini etkilediğini anlatmak için ortaya konulmuş bir terimdir.. Buna göre “kadın” kategorisi ırk, sınıf, etnisite, din ve cinsel yönelime bağlı deneyimleri olan kadınları dışlar ve kadınların deneyimlerinin evrensel olduğunu savunur. Bu yorumu karşı çıkan feministler, kadınların deneyimlerinin çeşitli iktidar ilişkileri dolayısıyla farklılaştığını savunur. Dolayısıyla önemli olan bu iktidar ilişkilerini ortaya çıkarmak ve deneyimlerin tahakküm ve ayrımcılıklardan nasıl etkilediğini görünür kılmaktır.

Toplumsal cinsiyet kavramı feminist tartışma açısından önemli bir kavramdır. Bu kavram kadına ve erkeğe atfedilen özelliklerin ve cinsiyet rollerinin ikili cinsiyet rejimi etkisi ile “kurgusal” olduğuna işaret eder. Cinsiyete dayalı tüm varoluşlara yönelik o zamanki toplumsal güç mekanizmaları tarafından sosyal olarak inşa edilen rollerdir. Toplumsal cinsiyet eşittir kadın anlayışından sınıf, etnisite, engellilik, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği gibi farklılıkların iktidar ilişkileri içerisinde kurguların anlayışına evrilmiştir (Kurtoğlu, 2015). Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, toplumsal cinsiyeti “genellikle atanmış cinsiyet* ile uyumlu olduğu varsayılarak,

kadınlık ve erkeklikle ilişkilendirilen toplumsal ve kültürel cinsiyet normlarını” ifade eden bir kavram olarak anlar (CSMD, 2020). CŞMD, her bedensel varoluşun farklı tezahürler altında maruz bırakıldığı cinsel şiddet ile mücadele ederken bu farklı deneyimlerin ataerki, genel ahlak, kutuplaştırılmış ikili cinsiyet sistemi, ırkçılık, milliyetçilik, türçülük gibi farklı veya çoklu iktidar sistemleri/mekanizmalarıyla beslendiğini unutmadan; aralarında hiyerarşi kurmadan hareket etmeyi önemser. Bu sebeple hem benzer hem farklı mücadele alanlarının kesişimine imkân sunan kuir ve feminist bakış açılarını/yöntemlerini benimser.

Atanmış Cinsiyet: Dış genital özelliklerden yola çıkılarak gebelik ya da doğum sonrasında bebeğe atanan cinsiyet etiketi. Kimi ülkelerde/kültürlerde genişlemekle birlikte, çoğunlukla ikili cinsiyet, kız ve oğlan / kadın ve erkek ile sınırlıdır. Sıklıkla “biyolojik cinsiyet” ya da “bedensel cinsiyet” ifadeleri kullanılsa da, kişinin cinsiyet kimliği beyanı olmaksızın, cinsiyet kimliği ve atanmış cinsiyeti uyumuna bakılmaksızın hem sağlık otoriteleri hem de başkalarınınca atandığı için “atanmış cinsiyet” kavramını kullanmak daha doğrudur.

İnterseks: İnterseksler “farklı” tanımlanan dış cinsiyet organlarına, iç üreme organlarına ve/veya iç salgı bezlerine sahiptirler. Tek tip “interseks beden” yoktur, toplum tarafından “anormal” farz edilmenin dışında ortak çok fazla bir şeyi olmayan çok çeşitli durumları kapsar. İnterseks kişilerin ortak özellikleri biyolojileri değil tıbbileştirilme deneyimleridir. Yani, birden fazla genetik durum interseks şemsiyesi altında toplanılabilir, interseks denildiği zaman tek bir genetik durumdan söz edilemez.

Cinsiyet Kimliği: Bir kişinin kendisini ait hissettiği, özdeşim kurduğu; atanmış cinsiyetiyle aynı veya ondan farklı; bedensel özellikler, dış görünüş ve cinsiyet ifadesinden bağımsız olarak beyan ettiği cinsiyet. Örn; kadın, erkek, trans, genderqueer

Trans: Cinsel kimlik, kişinin kendisini cinsel bir varlık olarak nasıl gördüğü; toplumsal cinsiyet ifadesi, cinsiyet rolleri, cinsel yönelim ve cinsiyet algılarına dair kendisini nasıl ifade ettiği ile ilgilidir. Bugüne kadar insanların kromozomları (XX, XY, vb.), cinsel organları, üreme sistemleri, toplumsal cinsiyet ifadeleri ve cinsiyet kimliklerinin aynı doğrultuda olduğu varsayılmış olsa da, bu her zaman herkes için geçerli değildir.*

Translık, kişinin cinsel kimliği ile doğumda atanan cinsiyetinin örtüşmemesi durumudur. Örneğin doğumunda ona atanan cinsiyet kadın olan birinin kendisini erkek, ya da atanmış cinsiyeti erkek olan birinin kendisini kadın olarak tanımlamasıdır. Trans kimliği; hem beden uyumlama süreci yaşayan ya da bu geçişi

*Kaynak: Tabu Kamu - Cinsel Kimlik

<https://www.tabukamu.com/index.php/konulara-goz-at/cinsel-kimlik/5-cinsel-kimlik>

tercih etmeyen tüm transeksüelleri hem de toplumun "erkeklik" ve "kadınlık" tanımlarına, beklentilerine, kurallarına uymayan ve kendilerini transgender kavramı içinde rahat hissedenleri tanımlayan bir kelimedir.

Non-binary (İkilik Dışı): Cinsiyet kimliği "kadın" veya "erkek" ile rahat bir şekilde uyuşmayan kişileri belirten şemsiye bir kavramdır. İkili olmayan kimlikler çeşitlidir. Bazı kişiler ikili kimliklerin bazı yönleriyle özdeşleşirken, diğerleri bu yönleri tamamen reddeder. Bir kişinin ikilik dışı cinsiyet kimliği; bedensel özelliklerden, dış görünüş ve toplumsal cinsiyet ifadesinden bağımsızdır. Bazı non-binary kişiler kendilerine doğumda atanan cinsiyetlerinin bedensel özelliklerini ve toplumsal cinsiyet ifadelerini korurken, diğerleri bedenlerini cinsel kimlik ifadelerine göre uyumlayabilirler. Diğer bir deyişle, non-binary kişiler trans ya da na-trans olarak farklılık gösterebilirler.

Cinsel Yönelim: Kişinin davranış ve/veya duyu düzeyinde hangi cinsiyete yöneldiğini ifade eden kavram. Cinsel yönelim örnekleri; heteroseksüel, biseksüel, homoseksüel (eşcinsel) vb.

LGBTI+: LGBTI+ Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks ifadelerinin baş harflerinden oluşan kısaltma. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği üzerine hak temelli mücadele yürütenlerin eşcinsel, trans ve interseksler için kullandığı kısaltmadır. Hak-temelli perspektifte, bireylerin bu tanımlar dışında da cinsiyet kimliği ve yönelim beyanları olabildiğinden, kısaltmanın sonunda "ve daha fazlası" anlamında kullanılan '+' işareti bulunmaktadır.¹

Daha ayrıntılı bilgi için : Toplumsal Cinsiyet Kavramları ,
<https://cinselsiddetlemucadele.org/toplumsal-cinsiyet-kavramlari/>

5.2 Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet:

İkili cinsiyet sistemi içerisinde toplumsal cinsiyet kurallarına dayalı eşitsizliğin neden olduğu; atanmış, cinsiyeti kadın olan, kendini erkek olarak tanımlamayan veya toplumsal olarak kadınlara atfedilen özellikleri taşıyan, toplumsal cinsiyet normlarına uymayan bireylerin maruz bırakıldığı şiddet biçimidir. Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet - Temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan, ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan, tehdit ve zorlama içeren her türlü doğrudan ve dolaylı eylemi içerir. (Toplumsal Cinsiyet Kavramları)

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet bir insan hakları ihlalidir. Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair 1993 tarihli bildirmede toplumsal cinsiyet temelli şiddeti fiziksel, cinsel ve psikolojik olarak kadına zarar veren her türlü eylem olarak tanımlar. Bildirge, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (CEDAW) etkin uygulanması amacıyla kabul edilmiştir. Bu eylemleri gerçekleştirmeye aracılık eden zorlama ve özgürlükten alı koyma gibi durumlar da şiddettir. Şiddetin

kamusal ve özel alanda olmasına bakılmaksızın devletler, kadınların ve LGBTİ+'ların:

Yaşama hakkı; b) Eşitlik hakkı; c) Özgürlük ve kişi güvenliği hakkı; d) Kanun önünde eşitlik hakkı; e) Tüm ayrımcılık biçimlerinden azade olma hakkı; f) Ulaşılabilecek en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standardı hakkı; g) Adil ve elverişli çalışma koşulları hakkı; h) İşkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezalandırmaya bırakılmama hakkını korumakla yükümlüdür.

Anıt sayaç verilerine göre, yalnızca 2021 yılında 76 kadın (boşandıkları) eşleri ya da partnerleri tarafından öldürüldü.

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet bir insan hakkı ihlalidir. 2011 yılında yürürlüğe giren ve Türkiye'nin de taraf olduğu "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" (İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddetin ne olduğunu tanımlamakla birlikte şiddetin önlenmesi için devletlerin yükümlülüklerini ortaya koyan önemli bir belgedir.

İstanbul Sözleşmesi ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet

Madde 17 - Özel sektör ve medyanın katılımı

1. Taraflar, özel sektörü, bilgi ve iletişim teknolojisi sektörünü ve medyayı, bu sektörlerin ifade özgürlüğüne ve bağımsızlığına gerekli saygıyı göstererek, kadına yönelik şiddeti önlemeye ve kadın onuruna saygıyı arttırmaya yönelik politikaların oluşturulmasına ve uygulanmasına ve bu konularda kılavuzların oluşturulmasına ve kendi kendini düzenleyici standartların belirlenmesine katılmaya teşvik edecektir.

2. Taraflar özel sektör aktörleriyle işbirliği içinde, çocuklar, anne babalar ve eğitimciler arasında, zararlı olabilecek, cinsel ve şiddet içeren aşağılayıcı içeriklere erişim sağlayan bilgi ve iletişim ortamıyla nasıl baş edileceğine yönelik beceriler geliştirip yaygınlaştıracaktır.

Madde 25 - Cinsel şiddet mağdurlarına destek: Taraflar mağdurlar için tıbbi ve adli tıp muayenesi yapmak, travma desteği ve danışmanlık hizmetleri sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda ve kolayca erişilebilen, ırza geçmeyle ilgili kriz merkezleri veya cinsel şiddet sevk merkezleri oluşturmak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 33 - Psikolojik Şiddet: Taraflar bir şahsın psikolojik bütünlüğünü zorlamayla veya tehditlerle ciddi bir şekilde bozma-ya yönelik kasıtlı girişimlerin cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 34 - Taciz amaçlı takip: Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkar davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 35 - Fiziksel Şiddet: Taraflar başka bir şahsa karşı kas-ten fiziksel şiddet eylemlerinde bulunmanın cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 36 - Irza geçme de dahil olmak üzere cinsel şiddet eylemleri:

1. Taraflar aşağıdaki kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) Başka bir insanla, rızası olmaksızın, herhangi bir vücut parçasını veya cismi kullanarak, cinsel nitelikli bir vajinal, anal veya oral penetrasyon gerçekleştirmek;
- b) Bir insanla, rızası olmaksızın, cinsel nitelikli diğer eylemlere girmek;
- c) Başka bir insanın, rızası olmaksızın, üçüncü bir insanla cinsel nitelikli eylemlere girmesine neden olmak.

Madde 37 - Zorla yapılan evlilikler:

1. Taraflar bir yetişkini veya çocuğu kasten evliliğe zorlamanın cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar, bir yetişkinin veya çocuğun, ikamet ettiği Taraf veya Devletten farklı bir Tarafa veya devlete, söz konusu yetişkini veya çocuğu evliliğe zorlama amacıyla kasten kandırılarak götürülmesinin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 38 - Kadın sünneti

Taraflar aşağıda belirtilen kasten gerçekleştirilen eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) Kadının labia majora, labia minora veya klitorisinin tümünün kesilip çıkartılması, labia majoranın kenarlarının birleştirilmesi veya başka türlü bir kesmeye tabi tutulması;
- b) Bir kadını a fıkrasına belirtilen eylemlerden birine maruz kalmaya zorlama veya bu eylemleri bir kadına yaptırmak;
- c) Bir genç kıza a bendinde belirtilen eylemlerden herhangi birine teşvik etmek, zorla maruz bırakmak veya bunları bizzat kendisine uygulatmak

Madde 39 - Kürtaja ve kısırlaştırmaya zorlama

Taraflar aşağıda belirtilen kasti eylemlerin cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır:

- a) Kadına, önceden bilgilendirilmiş olurusu almadan kürtaj uygulamak;
- b) Bir kadının önceden bilgilendirilmiş onayı olmaksızın ve kadın söz konusu usulün mahiyetini anlamaksızın, kadının doğal üreme kapasitesini sona erdirmeye maksatlı veya bu etkiyi doğuran bir ameliyat yapmak.

Madde 40 - Cinsel taciz

Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen, ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Madde 54 - Soruşturmalar ve kanıtlar

Taraflar herhangi bir hukuk veya ceza davasında mağdurun cinsel geçmişi ve davranışıyla ilgili var olan kanıtlara yalnızca davayla ilgili ve gerekliyse izin verilmesini temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer önlemleri alacaktır.

Kaynak: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 2011

Özellikle Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet haberleri yaparken kişilerin insan haklarını temel alan ilgili belgelere atıf yapmak önemlidir. Toplumsal cinsiyet şiddet temelli şiddetle mücadelede kendimizden başlamanız gerekir. Çünkü dili dönüştürmek toplumsal dönüşümün önemli bir parçasıdır. Bir medya çalışanı ya da bir aktivist ürettiği içerik ve haberlerle şiddetin önlenmesine katkıda bulunabilir. Çünkü sessiz kalmak şiddet ve baskıyı artırır, hak ve özgürlükleri kısıtlar. Şiddet öğrenilen, normalleştirilen, sosyal yollarla inşa edilen ve aktarılan bir olgu. Bu olgu zaman içinde bir kültüre dönüşebilir. Medya da bu kültürel üretimin en önemli parçası. Kültür yoluyla aktarılan, içselleştirilen cinsel şiddet, yine kültür yoluyla, algı değişimiyle durdurulabilir ve önlenir.

6. Kaynakça

Jukić, E. M. (2016). Research on Media Reporting on Gender-Based Violence Against Women in Bosnia and Herzegovina, UN Women.

Kurtoğlu, A. (2015). Hak Temelli İzleme ve Değerlendirme ve Toplumsal Cinsiyet Anaakımlaştırması, Ceid Yayınları, Ankara.

Reporting on Violence Against Women and Girls: A Handbook for Journalists, (2019), UNESCO, France.

Reporting on Sexual Violence (2011), DART Center for Journalism and Trauma: A Project of Columbia Journalism School.

Elford, S., Giannitsopoulou, S., Khan, F. (2019). Doğru Kelimeleri Kullanmak, Çev: Tuğçe Elli Altı Köse, Femifesto, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği.

Cinsel Şiddet Alanında Hak Temelli Yayıncılık (2019) Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2019/03/CS-Medya-brosur-2019.pdf>

Toplumsal Cinsiyet Kavramları (2019) Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği <https://cinselsiddetlemucadele.org/toplumsal-cinsiyet-kavramlari/>

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), (2011), Avrupa Konseyi https://bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/003/163/original/STANBUL_SOZLESMES_guncel.pdf?1597930413

Tahaoğlu, Ç., Akgül E. (2018) Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul. https://bianet.org/files/static/bia_kitaplar/Toplumsal_Cinsiyet_Odakli_Habercilik_El_Kitabi_TR.pdf

Tar Y. (2020) KAOS GL 2020 Medya İzleme Raporu, Kaos GL Derneği, Ankara. <https://kaosgldernegi.org/images/library/medya-i-zleme-2020-web.pdf>

İnsan Hakları Savunucularının Korunması Bildirgesi, 1998. <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/Declaration/declaration.pdf>

Establishing Minimum Standards on the Rights, Support and Protection of Victims of Crime, and Replacing Council Framework Decision <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=EN>

Pekin Deklerasyonu

http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/173_1.pdf

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile içi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (2011)

https://bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/003/163/original/STANBUL_SOZLESMES_guncel.pdf?1597930413

Milliyete Büyük Tepki, 2018

<https://www.gercekgundem.com/medya/25071/milliyete-buyuk-tepki>

Ana Akım Medya Şule Çet Cinayetini Nasıl Gördü?: Şule Çet Cinayetinin Medyada Yer Alış Şekline Dair Eleştirilerimiz, CŞMD, 2019

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2019/02/12/ana-akim-medya-sule-cet-cinayetini-nasil-gordu/>

Hiç On(lar)ja Sordun mu?, 2019

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/02/14/hic-onlara-sordun-mu/>

CŞMD Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Tanımı ve Farklı Türleri Yazı Dizisi, 2020

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/05/18/cocuga-yonelik-cinsel-istismar-tanimi-ve-farkli-turleri/>

CŞMD Cinsel Taciz ve Şiddet Politika Belgesi, 2020

<https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/09/29/csm-d-cinsel-taciz-ve-siddet-politika-belgesi/>

Kavramlar Sözlüğü, 2017

<https://cinselsiddetlemucadele.org/kavramlar-sozlugu/>

Tabu Kamu - Cinsel Kimlik

<https://www.tabukamu.com/index.php/konulara-goz-at/cinsel-kimlik/5-cinsel-kimlik-2019>

Yılında Türkiye'de Gerçekleşen Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu,

<https://kaosgldernegi.org/images/library/2020nefret-suclari-raporu-2019-kucuk.pdf>

Toplumsal Cinsiyet Kavramları,

<https://cinselsiddetlemucadele.org/toplumsal-cinsiyet-kavramlari/>

Proje Hakkında Çıkan Haberler

<https://hrantdink.org/tr/asulis/faaliyetler/projeler/1136-medyada-toplumsal-cinsiyet-esitligive-ayrimcilik-paneli>

<https://www.sivilsayfalar.org/wp-content/uploads/2017/10/Final-Etkinligi-Programi-1.pdf>

<https://t24.com.tr/haber/cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-cogu-cinsel-siddet-haberlerininverilisinde-ciddi-sorunlar-var,427419>

<https://www.birgun.net/haber-detay/cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-nden-habercilik-diliegitimleri-169674.html>

<https://www.sivilsayfalar.org/sifali-bilgilerin-ilk-sayisi-yayinda/>

<https://kaosgl.org/sayfa.php?id=24872>

<https://ekmekvegul.net/category/gunun-bulteni-sifali-bilgiler>

<https://catlakzemin.com/dilimizi-donusturuyoruz-cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-ile-soylesi/>

<https://bianet.org/bianet/medya/192195-medyada-toplumsal-cinsiyet-esitligi-ve-ayrimciliktartisilacak>

<https://www.gazeteduvar.com.tr/hayat/2017/08/27/hayatta-kalanlari-guclendirmek-icin-dilininonustur/>

<https://t24.com.tr/haber/cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-cogu-cinsel-siddet-haberlerininverilisinde-ciddi-sorunlar-var,427419>

<https://dagmedya.net/2017/09/14/medya-okulu-ekimde-4-sehirde/>

<https://www.stgm.org.tr/tr/manset/detay/sifali-bilgilerin-ilk-sayisi-yayinda>

<https://www.haberturk.com/izmir-haberleri/65026543-cinsel-siddet-haberlerinde-cocuk-fotografi-kullanilmamalicinsel-siddetle-mucadele-dernegi>

<https://bianet.org/bianet/medya/201157-cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-nden-medya-icin-gorsel-havuzu>

<https://gaiadergi.com/dogru-kelimeleri-kullanmak-cinsel-siddet-uzerine-haber-olusturmak/>

<https://www.evrensel.net/haber/346372/medya-tik-almak-icin-siddeti-yeniden-uretiyor>

<https://www.sivilsayfalar.org/2019/08/29/emine-bulut-cinayetinin-goruntuleri-yayilmali-miydi-yayimlanmamali-miydi/>

<http://stgm.org.tr/tr/manset/detay/cinsel-siddetle-mucadele-hepimizin-sorumlulugunda>

<http://esitlikadaletkadin.org/turkiyede-cinsel-siddetle-mucadele-bugune-dek-ne-yapildi-yol-haritasi-ne-olmalil/>

<http://www.milliyet.com.tr/gundem/cinsel-siddetle-ilgili-yanislara-karsi-kampanya-oyle-degil-boyle-6083965>

<http://www.milliyet.com.tr/gundem/cinsel-siddetle-ilgili-yanislara-karsi-kampanya-oyle-degil-boyle-6083965>

<https://onedio.com/haber/cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-nin-cinsel-siddetle-ilgili-farkindalik-yaratmak-icin-yaptigi-proje-ynlulerden-destek-oyle-degil-boyle-889513>

<http://www.diken.com.tr/oyle-degil-boyle-cinsel-siddetle-nasil-mucadele-edilir/>

<https://www.karar.com/guncel-haberler/cinsel-siddete-karsi-oyledegilboyle-kampanyasi-baslatildi-1385378>

<https://t24.com.tr/video/oyuncu-hasibe-eren-cinsel-siddete-karsi-oyle-degil-boyle-kampanyasinda-ne-giyimisti-saat-kacta-neredeydi-gibi-sorular-muhatabimiz-degil,24338>

<http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/215745-cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-nden-siddete-karsi-oyledegilboyle-kampanyasi>

<https://odatv.com/bunun-sakasi-olmaz-13111914.html>

<https://onedio.com/haber/bazi-bakislar-ve-kiyafetler-onay-degildir-cinsel-siddetle-mucadele-dernegi-nden-cinsel-siddet-nedir-videosu-889425>

<http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/215797-oyunculardan-cinsel-siddete-karsi-kampanya-oyle-degil-boyle>

<https://www.birgun.net/haber/siddetle-bas-etmek-ogretilebilir-277266>

<https://t24.com.tr/yazarlar/tugrul-eryilmaz-duzeyli-magazin/duzeyli-magazin,24539>

TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET HABERLERİ YAPARKEN KİŞİLERİN İNSAN HAKLARI VE CİNSİSEL ALAN İLGİLİ BELGELERE ATIF YAPMAK ÖNEMLİDİR. TOPLUMSAL CİNSİYET ŞİDDET TEMELLİ ŞİDDETLE MÜCADELEYE KENDİMİZDEN BAŞLAMAMIZ GEREKİR. BU NEDENLE BİR MEDYA ÇALIŞANI, HABER ÜRETEN YA DA YURTTAŞ GAZETECİLİĞİ İLE İLGİLENEREK AKTİVİSTLER OLARAK SESSİZLİĞİ KIRILMAK İÇİN MEDYAYI KULLANABİLİRİZ. ÇÜNKÜ SESSİZ KALMAK ŞİDDET VE BASKIYI ARTTIRIR, HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ KISITLAR. ŞİDDET ÖĞRENİLEN, NORMALLEŞTİRİLEN, SOSYAL YOLLARLA İNŞA EDİLEN VE AKTARILAN BİR OLGU. BU OLGU ZAMAN İÇİN KÜLTÜREL DÖNÜŞEBİLİR. MEDYA DA BİR KÜLTÜREL ÜRETİMİN EN ÖNEMLİ PARÇASI. KÜLTÜR YOLUYLA AKTARILAN, İÇSELLEŞTİRİLEN CİNSEL ŞİDDET, YINE KÜLTÜR YOLUYLA DEĞİŞİMİYLE DURDURULABİLİR VE ÖNLENEBİLİR.

 **Cinsel Şiddetle
Mücadele** Derneği

 cinselsiddetlemucadele

 cs_mucadele

 cinselsiddetlemucadelederneği

www.cinselsiddetlemucadele.org